
СТАРАЦ ЈОСИФ

**ПОДВИГ
МАТИ ОСВЕЋЕЊА**

Овај текст представља део
књиге:

**СТАРАЦ ЈЕФРЕМ
КАТУНАКИЈСКИ
УЧЕНИК КРСТА -
ПОДВИЖНИК
ПОСЛУШАЊА, Издање
мисионарске школе Светог
Александра Невског,
Београд 2002.**

Књигу можете купити у
већим књижарама у
Београду.

***

САДРЖАЈ:

1. НЕОПХОДНОСТ
ПОДВИГА.....

.....

2. НАЧИНИ ПОДВИГА
"ПО
БОГУ" .....
3. ВЛАСТ БОЖАНСКОГ
УСИНОВЉЕЊА
.....
4. ДУЖНОСТ КОЈА
ПРОИСТИЧЕ ИЗ ВЕРЕ
.....
5. ДУЖНОСТ КОЈА
ПРОИСТИЧЕ ИЗ ВЕРЕ
.....
6. ДЕЛАЊЕ
.....
- .....
7. ДЕЛА "НОВОГ" И
"СТАРОГ" ЧОВЕКА
.....
8. ДЕЛА И СОЗЕРЦАЊЕ
.....
9. СТРАШЉИВОСТ -
ПОДМУКЛИ
НЕПРИЈАТЕЉ....

***

**НЕОПХОДНОСТ
ПОДВИГА**

Борба са страдањима, које се снажно намећу читавом свету, као и вика очајања, која одасвуд допире, дадоше нам разлог и повод да напишемо оно што се у овој књизи налази. Та страдања, у која људи неизбежно хрле, настају због погрешне употребе мишљења. Овоме следује погрешна употреба стварности коју представља практични живот човека. Према Светом Писму: "што човек посеје, оно ће и пожњети" (Гал. 6, 7). Природна је нужност, да свако наше делање има своју последицу. Али, свако наше делање може нас, нашом слободном вољом и наклоношћу, довести у ропство за које богоносни Петар објављује: "од кога је ко побеђен томе и робује" (2 Пет. 2, 19).

Ово откровење Петрово нас извештава о овој тајни погибли која је задесила

све људе. Људи, пак, трагају за смислом несреће, која им је тако снажно наметнута. Испитујући корен ове "побеђености" (1 Кор. 6, 7) и ропства које јој последује, налазимо да је то природна последица осуде, којој смо након пада подвргнути.

Писмо нам објашњава, да се последице ово болести, током садашњег живота, јављају у нама као стална рана. "И рече Господ Бог у срцу своме, нећу више клети земље, јер су мисли срца човечјега зле од младости његове" (Пост. 8, 21). Након пада, наметнула нам се малодушност и склоност ка "лукавости" у којој се и налази сав бесмисао.

Ову нашу пропаст оплакује Павле, са горчином описујући нашу осуду: "Ја јадни човек! Ко ће ме избавити од тела смрти

ове? " (Рим. 7, 24). И заиста - заједно са телесном смрћу која је следила паду, задобили смо и тело смрти.

Колико, дакле, расту страдања, која су последица погибли која се наслеђем преноси, толико истовремено нараста и осећај неопходности да ова несрећа буде побеђена. Међутим, иако наша личност изгледа озлеђена и упропаштена падом, није изгубљен средишњи (= главни) знак наше снаге, а то је воља. Стога воља човекова, има главну улогу у његовој осуди. Ето због чега Апостол Павле подвлачи да "ми је све дозвољено, али ми све не користи" (1 Кор. 6, 12). Слободном вољом изабирамо оно што нам разум налаже, а то није друго до незаобилазна обавеза која произилази из нашег призива. Речи "али ми све не користи",

уверавају нас да треба да
ходимо у складу са циљем
који желимо да
постигнемо.

Али, тело смрти, које смо
након пада понели,
такозвани "стари човек"
(Рим. 6, 6; Еф. 4, 22; Кол. 3,
9), снажно се опире, а слаб
и немоћан човек свагда се
поклизава. У седмој глави
Посланице Римљанима
Апостола Павла, ова
несрећа човекова тачно се
описује: "Јер добро, што
хоћу, не чиним, него зло,
што нећу, оно чиним...
налазим, дакле, закон: када
хоћу добро да чиним, зло
ми је присутно" (Рим. 7, 19,
21). Овде видимо закон
изопачења (= погибли),
који нас, уколико му се не
супротставимо, као друга
природа принуђава да му
следујемо. Али, друга
страна овог закона
изопачености, који
непрекидно опстоји, јесте
присуство Сатане,
бескрупулозног и

неуморног непријатеља
човека. "Он као лав риче.
гледајући кога ће да
прождере" (1 Пет. 5, 8).
Сада, "ко је мудар, да ово
сачува, схватиће милости
Господње" (Пс. 106, 43)*.
Браћо моја, да би смо се
снажно супротставили у
овој борби, "да би живот
прогутао оно што је
смртно" (2 Кор. 5, 4)
потребан је свеобухватни
подвиг.
Овде, "у долини плача" (
Пс. 83, 7), где смо
непрекидно прогоњени,
постоји насилно
потискивање (=
заборављање) свеопште
погибли. Човек зато свагда
треба да се чува. То значе
речи "Држи срце своје у
свакој обазривости". "Срце
је чувар, у коме се износе
помисли и у коме се
сведочи" (уп. Мат. 15, 18 -
19). Потребна је, дакле,
стална и неуморна одбрана
човекова, у војевању
против ових сила које су му

супротстављене, како би се од њих избавио. Подвиг се намеће као нешто неопходно (= обавезујуће) у процесу нашег исцељења. Подвиг је неопходан, и да бисмо правилно испунили оно што нам је задато. На тај начин се смисао нашег бивствовања (= егзистенције) не налази више у бесмисленом страдању - које нам прети и у садашњем и у будућем веку - против кога се неизбежно морамо борити за наше спасење. У животу словесних бића ово се постиже слободном борбом - дакле, подвигом.

Подвиг је једно од најдревнијих постигнућа човека. Почиње одмах са изласком човековим из Раја, на месту његовог изгона. Човек се окренуо подвигу, јер је осетио немоћ своју да се суочи са тешкоћама живота. Нарочито се човек држао

подвига, да би задовољио своје религиозне потребе. Читава природа људска, која је потчињена закону пропадивости и смрти, ни на који други начин не може да ослободи од насиља бесмисла - осим једино подвигом. Говори Проповедник: "Ако дух онога који има власт дође на тебе, не остављај место своје" (Проп. 10, 4), и опет "успротивите се ђаволу, и побећи ће од вас" (Јак. 4, 7). Уласком нашим у живот, позвани смо да спознамо и да покушамо да остваримо наше одређење. Првобитно смо били саздани "по икони и по подобију* " Творца. Ову истину потврђује и наше поновно саздавање.

Истинита је тврдња да "нисмо више себе ради, него Христа ради, Који је због нас умро и устао (= Васкрсао)" (уп. 2 Кор. 5, 15). Ово нас упућује на средишњи моменат нашег

назначења. Права природа људска показује се као врлинска. Јасна реч, да "нисмо више себе ради", уздиже нас до једне више обавезе. Стога, у целости припадамо господству и власти обновитеља нашег Исуса Христа, и дужни смо да се у потпуности покоравамо божанској вољи. Последица нашег отпада од ове наше одговорности, свакако је пропаст.

С друге стране, обавеза да не преступамо и да не отпаднемо од онога што нам је задато, тиче се нашег сопственог спасења и исцељења, које је последица тачног извршавања заповести Лекара и Спаситеља нашег. Пошто ће према Писму "душа која згреши умрети" (Јез. 18, 20), затварају се свака уста и читав свет бива за Бога затворен. Тако подвижништво више није ствар избора или

склоности, него је апсолутна обавеза. Човек се налази пред крајњим избором, који је, сасвим недвосмислено, невезан за његове склоности: или ће ићи "уским и тесним путем" који води у живот, у Царство, и сву пуноћу обећања Божјих, или ће изабрати "широк и простран пут" који води у коначну пропаст (погледати Мат. 7, 13 - 14; Лк. 13, 24). Осим истине коју сазнајемо из вишег смисла божанског откровења, постоји и јасна дугогодишња историја која ову истину у стварности потврђује. "Ко има уши да чује, нека чује". Ако би и само једна једина особа, само један једини човек, био послушан и извршио заповести Оваплоћеног Логоса (= Речи) Божјег, Спаса и Обновитеља нашег - и ово би било довољно да нам потврди истину да је

"веран Господ у свим речима својим" (Пс. 144, 13). Али, од Оваплоћења Господњег до данас, небројено мноштво подвижника сваким даном, сваким часом и минутом, потврђује ову јединствену истину. Непрегледна војска подвижника и победилаца у овом сјајном тријумфу, непрекидним и неуморним подвигом достиже циљ, подстичући и нас да у њему останемо постојани. И сада, "ко је мудар да ово сачува, схватиће милост Господњу" (Пс. 106, 43).

Показаћемо ускоро неопходност подвига, и како је он сасвим нужан, и у нашем животу са другима, и у унутрашњој борби. Сада ћемо се усредсредити на нашу основну тему, а то је да, укратко и јасно, прикажемо основне црте православног хришћанског подвижништва. Јер као што

каза Господ "само је једно
потребно" (Лк. 10, 42).

За нас православне,
хришћанин је само онај
који прима Христа као
потпуну истину, као самога
Бога, Творца и Спаситеља.
Хришћанство је за нас
сасвим јединствено, и оно
не потребује никакво
усклађивање, додавање или
развој. Верујемо дубоким
речима нашег Ослободиоца
да: "нико не зна Сина до
Отац, нити Оца ко зна до
Син, и ако Син хоће коме
открити" (Мат. 11, 27) и:
"нико не долази Оцу, осим
кроз мене" (Јн. 14, 6) и: "јер
ако не поверујете да Ја
јесам, помрећете у гресима
својим" (Јн. 8, 24).

Овде подвлачимо значај
подвига, као најпогоднијег
за оне који се боре и
настоје да испуне своје
назначење. Међутим, ми не
кријемо да ово очишћење
није циљ, већ је само

корисно за достизање
циља. Божанска Благодат је
онај прави узрок слободе,
исцељења и васкрсења
нашег. Наша жеља и
настојање да будемо
спремни, показује се
нашим исповедањем на
крштењу да се "одричемо
сатане, и свих дела
његових, и све гордости
његове, и да се сједињујемо
са Христом". Слободним
избором онога што нам је
драже, пројављује се наша
слобода као слобода
словесних бића и тако се
потврђује наша
богоподобност.

Са вером ушавши у
богопознање, спознајемо
одмах шта је неопходно да
бисмо учествовали у
божанским обећањима.
Господ нам указује да није
довољно да знамо да
постоји Бог. "Неће се
спасити сваки који ми
говори Господе, Господе"
(Мат. 6, 21). У обећањима

Мојим имаће удео само онај "ко има и одржи заповести моје" (Јн. 14, 21). Који "има" значи - ко пази и научи смисао и циљ заповести Мојих, а затим их "одржи", тј. испуни. Господ подвлачи значење држања заповести Његових: Који заповести Моје држи "то је онај који ме љуби" (Јн. 14, 21). И понавља: "Онај који ме љуби, заповести моје одржаће" (Јн. 14, 24).

Ако би било другачије, не би сав закон био возглављен у двама заповестима: "Љуби Господа Бога свим срцем својим, и свом душом својом, и свим умом својим, и свом снагом својом, и ближњега свога као самог себе" (Мк. 12, 30 - 31). Овим двама заповестима показује се достојанство људске личности, и човек се удостојава да буде

наследник и сунаследник
Сина Божјег.

Нагласили смо раније да
подвиг није циљ сам по
себи. Подвиг је, међутим,
незаобилазан и неопходан
за наше исцељење и
повратак у достојанство
нашег свеукупног
назначења.

Божанско откровење је
темељ здравог сазнања.
Кроз божанско откровење
спознајемо сами себе, свет
који нас окружује, и нашу
повезаност једних са
другима. Откровење, као
резултат деловања
благодати Божје,
непогрешиво нас води
здрој природи ствари.
Творац и Промислитељ
Бог, поставља природу
нашу у склад са њеним
назначењем.

Чињеница је да је пад
човеков променио место и
време тока ствари, што
свакако није остало

непознато свемоћном Богу Логосу (= Речи) "кроз кога је све постало". Тако су, од стране човека који страда, да би прибрао и обновио здравље отрулежњене природе, по неопходности настали покушаји њеног исцељења.

Део свељубави оваплоћеног Бога Логоса био је и ово: да не дела заповедајући, да не ограничи начин повратка палог човека, него да човекољубиво предложи пут повратка и да подвуче значење божанских заповести. Који изговор би могао да оправда охолост (= дрскост) и небригу човекову, када наш сладајшчи Исус "поче творити и учити" (Дел. 1, 1).

Дакле, не само наш разум, него и откровење, утврђују нас, али нам и намећу неопходност подвига за

остварење нашег
назначења.

Јер ако "они који су
Христови, распеше тело
страстима и жељама" (Гал.
5, 24), јасно је да ћемо само
путем подвига постићи
напредак. Задивљује нас
Павле, који тако исправно
говори о подвигу, јасно нас
учећи да земаљско наше
тело "жели против Духа, а
Дух против тела; а ово се
противи једно другоме, да
чините оно што не бисте
хтели" (Гал. 5, 17). Подвиг,
дакле, није ствар нашег
избора и склоности, већ је
он неизбежан и сасвим
неопходан.

Ако погледамо на добит од
монашког подвига, чак ако
тај подвиг и делује
страшан, нећемо пропасти.
Јер напослетку, шта је друго
монаштво до облик
успешног хришћанског
живота?
Циљ и сврха, како смо

раније назначили, јесте држање заповести Христових. По речи Павловој, ми смо "продани у ропство греху" (Рим. 7, 14) и приморани да чинимо "зло које не желимо" (Рим. 7, 19). Који ће нас други сатрудник или саборац ослободити "од тела смрти ове" (Рим. 7, 24)? Наше прибегавање монашком подвижничком искуству је нужно и неопходно, јер су битке и борбе за нашу слободу сталне и горке. Ми се боримо против страсти, старих и нових, али и "против поглаварства, и власти, и господара таме овога света" (Еф. 6, 12) и све силе њихове. Разрађена одбрана за ову духовну борбу налази се у монашкој пракси, и нећемо претерати ако је узмемо за пример исправног живота свакога од нас.

***

НАЧИНИ ПОДВИГА "ПО БОГУ"

Подвиг, као што смо рекли раније, има за своју основу испуњење циља и смисла нашег хришћанског живота. У делатном подвижништву све се налази у стварном усаглашавању наших жеља и наших живота, са жељама и животом самога Спаса и Бога нашег. "Будите у мени и ја у вама" (Јн. 15, 4). То је нераздвојива сагласност и јединство. Један од најважнијих момената ове сагласности јесте молитва, и она због тога представља врхунац сваког подвижничког дела. Молитва је центар из кога свако друго дело задобија своју потврду и силу за остварење.

Господ наш, који је самоистина, говори нам да "без мене не можете ништа учинити" (Јн. 15, 5).

Последица овог нашег односа са Њим јесте молитва. Он Сам нас позива "иштите... тражите ... куцајте и отвориће вам се" (Мат. 7, 7) Нико дакле, нека не заборави подвиг молитве. Свака врлина која води чувању заповести Божјих корисна је и поуздана. У нашем односу са Творцем, молитва има највеће достојанство међу врлинама. Праведни и богомудри Оци наши, држали су молитву, и безусловно је препоручивали. У том смислу и Апостол Павле каже: "молите се непрестано" (1 Сол 5, 17). Речи Христове: "без мене не можете ништа учинити" откривају нашу потпуну немоћ. Стога имамо потребу да се сусретнемо са нашим Спаситељем. Тај сусрет се остварује у молитви. У овом смислу треба схватити нужност манастирског одвајања,

кога су се монаси свагда са ревношћу држали. И у периоду Старог Завета, у периоду пророка и Закона, сви који су Бога поштовали чинили су то молитвом. Молитвом која настаје из великог бола и смирења, тако да може претстављати правило за оне који желе да поново задобију оно што су изгубили.

Молитва може да има многе облике у својој обухватности и изразу. Молитва се може мењати, у односу на околности и нужности са којима се суочавамо. Сваки човек који има потребу за схватањем и помоћи, окреће се "Богу силном који спашава" и своју молитву прилагођава према највећој невољи која га мучи. Преклињање и усрдна молитва, молитвословље и исповедање, благодарене и славословље, као и сви други облици молитве,

неизоставно су потребни сваком човеку.

Главни циљ молитве је дакле, сусрет у љубави, са Богом Спаситељем. Ова љубав је својство "чисте молитве", за којом трагају хероји подвига. То је пламена љубав за мисленим Жеником којој "стремим не бих ли то достигао, као што мене достиже" (Фил. 3, 12).

Уздржање - пост

"Непослушношћу Ева узео храну са дрвета и сиђе у пропадивост". Ето првих врата за излазак из Раја и отпадање од живота. А противотров овоме је: одмах отпочети са уздржањем, том незаобилазном уздом за наше древно прегрешење. Због тога, свемудри учитељ Павле говори да: "сваки који се бори, од свега се уздржава" (1 Кор. 9, 25), и: "изнуравам тело своје и

савлађујем га, да проповедајући другима не будем сам одбачен" (1 Кор. 9, 27). Ово сведочанство је веома важна потврда неопходности борбе коју води онај који учествује у нашем животном подвигу. Ако стремимо ка главном циљу нашег предодређења, ни на који начин нећемо одустати од подвига, на који смо прионули.

"Блажени чисти срцем, јер ће Бога видети" (Мат. 5, 8).

"Трчимо да награду добијемо" (1 Кор. 9, 24).

Ово треба да имамо на уму:

"да бисмо како достигли у васкрсење мртвих" (Уп.

Фил. 3, 11). Дужни смо

"никако ни у чему не давати спотицање, да се служба не куди" (2 Кор. 6, 3).

Због тога нам је и Учитељ и Спаситељ наш, када је након крштења у реци Јордану отишао у пустињу, поставио темељ наше подвижничке борбе. Тако је

Он поставио пост као први
корак ка нашем
оздрављењу. "И би одведен
Духом у пустињу... и не
једе ништа у те дане" (Лк.
4, 2).

У у време Закона
Мојсијевог, уздржање
постом је представљало
прву претпоставку за успех
у тешкој борби. У
различитим борбама, пост
су користили сви
праведници и пророци и
уопште сви они који су
желели да спознају вољу
Божију или да се избеаве од
опасности и замки, и - што
је најважније - да задобију
опроштај и отпуштење
сагрешења и да постану
пријатељи Божји.

Центар свељудске пропасти
и одступништва јесте
себељубље. Оно је један од
извора страсти, и оно кроз
страхољубље установљује
и води у бесмисао и
изопачење. Од ове страсти
нема другог избављења
осим уздржања и поста.

Ово је разлог, због чега ове две врлине заузимају највећи део хришћанског подвижничког пута. Према апостолу Павлу, ово је први степен на путу подвига. Они који желе да се избаве од власти старог човека и сваке изопачености, нека се држе уздржања и поста, као онога што једино ослобађа, и нека непрестано бораве у молитви. Небројено је мноштво примера подвижника кроз векове, који су помоћу ових врлина досегли циљ коме су тежили.

Ево и нелажног, истинитог сведочанства, великог древног ревнитеља - пророка Давида - који нас позива у победу. "Колена моја изнемогоше од поста, и тело се моје измени јелеја ради" (Пс. 108, 24).

Напоредо са себељубљем, постоје и друга злострашћа као одговарајући органи страстољубља. Међу њима снажно напада страст

према уживању која води у смрт. "Бог није створио смрт, нити се радује пропасти живих" (Прем. Сол. 1, 13). Унижење и смрт породили су жеља за допадањем и себељубље, које је човек изабрао и према којима је, након пада имао склоност. Делатно одбацивање ових страсти и пребивања у смрти и трулежности, јесте управо оно што им је супротно - љубав према страдању. Ово се назива крст али и "узак и тесан пут који води у живот" (Мат. 7, 14). Да би потврдио неопходност лечења и ослобађања од узрока наше сопствене пропадивости и смртности, Спаситељ и ослободитељ наш, је Сам извршио заповести, када се кенозом (= истошчанијем) Својим, нашао међу нама, научавајући својим делима, пут нашег поновног саздања. Како би подвижништво постало

правило и образац нашег живота, да се нико о томе није ни запитао?

Основа наше природе је двострука. Двострука је и борба подвижника.

Уздржање телесно и биолошко. Уздржање морално и духовно.

Уздржање биолошко, какво је одредила Црква, али и зауздавање осталих чула која раздражују. Јер "ко погледа са жељом" (Мат. 5, 28) такође греши. Када се човек доведе у склад уздржањем, када обузда чуло укуса, исто треба да учини и са осталим својим чулима, како му не би постала подстицај за неразумно понашање.

Колико примера људи у историји налазимо, који су своје погледе оставили нечуванима и који су стога запали у неопростива грешења и страсти, изазвавши тиме чак и ратове и смутње у друштву! Вратимо се сада

подвигу, и сагледајмо га са стране људске злобе. Тако, када се стари човек разбесни на самог себе, они који желе да буду поштеђени његовог гнева, морају му се супротставити на одговарајући начин. Посебна вредност подвижништва је у обнови карактера, у саздавању врлина, у очишћењу срца, у употпуњавању (= "заокруживању") човекове личности, како би "по икони" постало "по образу", и како би се на тај начин испунио циљ због којег је човек створен. Стварни љубитељи ове савршености немају потребе да трагају за другим примерима, ако обрате пажњу на живот и пример Ослободитеља и Спаситеља нашег Исуса Христа. Поред најбољег водича којег имају у Његовом свеврлинском животу, задобиће и благослов Његов, што су

мудро изабрали да се на Њега угледају. И Павле нам говори да је ово задобио: "Угледајте се на мене, као и ја на Христа" (1 Кор. 11, 1). И колики многи су након Павла задобили од изобиља Господа нашег! Нека нам буде дозвољено да објасним облике (= врсте) подвига како би били јасни, нарочито због оних који се труде са стрпљењем и марљивошћу, на најстрожи начин се подвизавајући у Христу. Грешка првосазданих представљала је двоструко сагрешење и донела је двоструку кривицу. Довела је до праведне осуде творевине - због недржања заповести - и одвела је у стварну употребу онога што је забрањено. Човек је непосушањем, изгубио своју душевну доброту и своју безвременост (= бесмртност), када је преступио Божију вољу, и тиме се истовремено

окренуо самоме себи,
кушајући и учествујући у
забрањеноме.

Од тада, наша страдална
природа, нема слободу да
испуни своју сопствену
вољу, већ је насилно
наклоњена ономе што је
безаконно.

"Јер грех узевши повод
кроз заповест превари ме и
уби ме њоме... Јер не знам
шта чиним, јер не чиним
оно што хоћу, него што
мрзим то чиним. Ако ли
чиним оно што нећу,
признајем да је закон
добар. Тада то не чиним
више ја, него грех који
живи у мени. Јер знам да
добро не живи у мени, то
јест у телу моме; јер штети
имам у себи, али учинити
добро не налазим. Јер
добро што хоћу не чиним,
него зло, што нећу, оно
чиним. А када чиним оно
што нећу, већ не чиним то
ја, него грех који живи у
мени. Налазим, дакле,
закон: када хоћу добро да

чиним зло ми је присутно.
Јер се радујем закону
Божијему по унутарњем
човеку; Али видим други
закон у удима својим који
се бори против закона ума
мојега, и поробљава ме
законом греха који је у
удима мојим" (Рим. 7, 11 -
23). (Јер грехом је
упропаштена прилика коју
је заповест пружила, и
човек се њоме преварио и
осмртио... Тако, уствари не
знам шта чиним. Не чиним
оно што бих желео да
чиним, већ насупрот, оно
што желим да избегнем...
јер препознајем (= спознајем)
да у мени, у моме бићу,
не борави добро. Када желим
да чиним добро, не налазим у
себи снаге да то и остварим.
И тако, не чиним добро,
што бих желео, него чиним зло,
што не желим... Споља се слажемо
и саглашавамо са свиме што
закон Божји каже. Али
видим да у делима, следим

једном другом закону, који је у супротности са законом са којим се слаже моја савест. Тај закон, коме делима следим, јесте закон греха, који има власт над мојим бивствовањем (= егзистенцијом) и који ме чини својим заробљеником).

Заиста "анатомски" опис, који нам даје Павле, показује меру погибли која нас је задесила због пада, узрокованог преступањем заповести. Они који желе да се избаве од власти смрти и да се врате у добро божанских заповести Спаса нашега Христа, само подвигом и добровљним страдањем, могу да достигну овај циљ.

Већ смо говорили о двоструком узроку и последицама у закону греха. Подвиг зато јесте и остаје двострук, и односи се и на тело и на душу. "Јер који су по телу телесно мисле, а који су по Духу

духовно" (Рим. 8, 5).
Као што је, приликом
стварања, тело претходило
души, тако и дела телесна,
која се називају
"практичним (= делатним)"
претходе "созерцатељним".
Због дубоке усађености ове
разлике између телесног и
духовног, сви подвижници
до сада, започињали су свој
пут делатним подвигом, тј.
телесним делима.
У телесној активности
учествују чула, од којих
зависи, и која представљају
наше биолошко постојање.
Ми смо сасвим зависни од
наших телесних чула, и
њиховим се потребама
најлакше потчињавамо,
пошто је наш живот
повезан са њима. Ово зна и
наш свелукави непријатељ,
Ђаво, и зато се он и
највише труди у области
чула. И бива (= Ђаво)
уверљив, лажно наводећи
да закон живота или
здравља и њихово добро
захтевају да чинимо и оно

што стварно није
неопходно, и да без тога не
можемо да живимо. Тако,
лажним навођењем живота
и здравља као разлога,
убеђује нас да се
потчинимо наводном
старању о себи. Мамац
непријатеља постиже
успех, иако је по природи
немоћан.

Чињеница је да, непријатељ
наш Ђаво, који неуморно и
непрестано војује против
нас, ничим не може тако да
нас пороби као оним што је
у нама. Стога је неопходно
да будемо обазриви у
различитим околностима
нашег живота и нашег
труда на повратку у стање
пре пада. Због тога су,
богоносни Оци употребили
сву своју мудрост и пажњу
да пониште све методе
лукавог. У химнологији
Цркве, описује се први
узрок нашег стања:

"Једењем (= храном)
изведе непријатељ из Раја
Адама" (Блаженства, Икос

А). У неопходности хране,
и њеној важности за живот,
крије се мамац
непријатеља. Међутим,
"сви који су Христови,
распеше тело са страстима
и жељама" (Гал. 5, 24),
подвижнички се
супротставише и
уздржањем избегаше замке.
Наши праоци су давали
првенство подвигу и
непрекидном страдању, и
уздржљивошћу у храни,
облачили се се као
оклопом. Чврсто су се
држали поста, тако да
непријатељ, никаквом
замком није могао да их
улови. Тако су избегли
опасности везивања за
страсти, у коме се налази
лудило себељубља и
страхољубља, које своје
жртве поробљује оним што
лажно приказује као
неопходно. Пошто је наша
природа сједињена са
материјом, и у њој се
заиста налази склоност ка
страстима, постоји стварна

опасност од страстољубља,
које је врло лош сусед.
Наши одважни Оци
разделили су међусобно
два основна узрока која
владају нашом природом.
Они су паралелни један са
другим, али су и одвојени
као "исток од запада". први
од њих се зове нужност а
други жеља. Ако их се не
ослободимо, они владају
човековим постојањем.
Први од ова два узрока -
нужност - јесте неопходни
елемент од кога се наша
природа састоји. Онај који
се подвизава, може да је
веома ослаби, али не може
да је победи. Они који су
следовали овом правилу
уздржања и самовласности
(= самоконтроле),
онеспособили су
непријатеља који против
њих војује и који их вара
користећи склоност
творевине ка страстима, у
чему се и налази пораз и
отпадништво.
Други узрок - жеља - ако

пронађе основу, подчињава себи и слободу, и вољу, и читаву личност човекову. Човек се тада сурвава у незаконост и пропаст, и, како каже народ, човек тада не једе да би живео, него живи да би јео, и свакако да би трошио, и на крају пропао.

Као што бива са уздржањем од хране, при чему истинити подвижници сасвим одбацују погрешну употребу жеље као безумну, и служе природи само онолико колико је потребно, тако бива и са осталим животним потребама. Ти истините подвижнике, Господ ће препознати као "верне домоуправитеље" и они ће, према Његовом обећању, блаженствовати. Смисао читаве ове беседе, који смо дужни да подвучемо, јесте у пажњи, да одбацимо употребу онога што је непотребно, а чему води незасита жеља. Безумна

употреба жеље, која води
непотребностима, свагда је
видљива, нарочито данас у
савременим друштвима, где
је пређена свака баријера и
граница, тако да су и сам
живот и здравље доведени
у опасност. Поремећена је
чак и природна хармонија
стихија, економском
пљачком која се догађа,
тако да су пољуљани и
међународни основи
друштвеног живота.

Покајање

Две безобзирне и дрске
побуне, учинио је човек у
својој немудрој историји.
Прву такву побуну учинио
је против свог Створитеља
Бога, а другу против себе
самога и своје природе.

Не постоји други начин
спасења, осим једино
искрене исповести, да би се
васпоставило оно што је
кроз ове две побуне
изгубљено. Повратак Богу
толико зависи од овога,
колико је и у природним

дисциплинама потребна строга и тачна вежба. Наше ослобађање од насиља безакоња, које нам је нашим лошим поступком наметнуто као друга природа, не може бити постигнуто без подвига. Ово је разлог, због кога је Отачки пут, и уопште строги подвиг, неопходан. Један вид ове побуњене природе човекове, описује и пророк Давид: "И човек у части будући, не разумеде, изједначи се са стоком неразумном, и постаде јој сличан" (Пс. 48, 13). Ето пуноће наше пропасти, у свој својој величини! Ако се човек, свим својим силама не супротстави свом бесмисленом (= безаконном) стању, умире двоструком смрћу. Строгост подвижничких напора Отаца изражава исправљање несреће које је на нашу природу навукло одбацивање воље Божије. Поврх свих правила

природних закона, наша
словесна природа има и
једну другу обавезу. Да се
уподоби и саобрази
Господњем животу као
своме обрасцу (=
прототипу). Сва
сведочанства о
свеврлинском животу
Господа нашег, имају за
циљ наше усавршавање,
како бисмо спознали
делатни начин остварења
наших дужности, пошто
смо након пада запали у
свецелосно отпадништво. А
закон оздрављења, више од
свега, налаже повратак и
дужност љубави.

Иако нас наша потпуна
кривица и одговорност,
обавезују да осећамо
колико смо дужни, живот у
Христу нам открива, да се
Бог и Спаситељ наш,
понаша према нама као да
смо Му равни. Последица
тога је да нас ни на шта не
приморава силом. Сам
говори: "Где сам ја, онде ће
и слуга мој бити" (Јн. 12,

26), са претпоставком да Га слуга следи до краја "све до крста" (Уп. Мт. 16, 24).

Они који примају спасење ово не треба да разумеју као какву метафору у некој причи, већ као пут обожења. Међутим то обожење у потпуности зависи од нашег настројења у животу, у коме, да бисмо обожење задобили, треба свагда да будемо свети.

Много пута је Отац, у светом Јеванђељу поновио и посведочио, да је Христос љубљени Син Његов.

Међутим, Христос каже, да све оне који изврше вољу Оца, Отац љуби као и Сина Свога: "Не молим се пак само за њих (тј. само за Апостоле), него и за све оне који због речи њихове поверују у мене... и славу коју си ми дао ја сам дао њима... да позна свет да... да љубиш њих као што мене љубиш. Оче, хоћу да и они које си ми дао буду самном где сам ја, да

гледају славу моју коју си ми дао... и ја им објавих име твоје и објавићу: да љубав којом ме љубиш у њима буде, и ја у њима" (Јн. 17, 20 - 26).

Овакве речи, које се у читавој људској историји никада нису чуле из уста створења, могуће је разумети једино тако, да Онај који их је изрекао није нико други до Сам Бог, те да им стога није потребно никакво накнадно истраживање или потврда. Јасно је, нарочито у наше време, колико је умањена и искривљена истинитост божанског откровења о људској егзистенцији и његовом коначном назначењу. То је право непознавање сваке чињенице његовог достојанства и његове победе. Од човека се захтева нарочита пажња и трезвеност, како би испунио своје назначење, јер се у њему обнавља и сва

створена природа, која је запала у пропадивост (= трулежност). Јер, према речи Господњој, "каква је корист човеку, ако сав свет задобије а души својој науди" (Мт. 16, 26)? Заиста, "сав свет у злу лежи" (1 Јн. 5, 19). Зло се састоји у томе што је човек поробљен грехом. Воспостављење човека, и његово избављење из стања у коме се налази, његов повратак у стање пре пада, и више од тога, улазак у "сваку благодат", у сав живот божански, у преображење, у обожење - ради чега се и збило оваплоћење Бога Логоса - зависи од сарадње (= синергије, садејства) Бога и човека.

Овде ћемо поново подвући, ради оних који љубе сазнање, да се без подвига на главном месту, ништа не може исправити. Јер Бог је једна непроменљива и потврдна стварност. Бог свагда жели

"да се сви људи спасу и дођу у познање истине" (1 Тим 2, 34). За једног човека, стварност је, међутим, безизлазна, и он може бити исцељен једино стрпљивим подвигом. Ето зашто је Црква у време прогона пронашла одшелништво и усамљеност. Слаб и склон ка злу, човек, немоћан да савлада садашње узроке због којих је у сталној борби, изабрао је да се одвоји од самих тих узрока. Чврсто подсећање Господа нашег, свима онима који који желе да се боре како би се овенчали (= победили), и јасно упутство за досезање највишег достојанства у које нас воде дарови Христови, открива се у заповести Његовој: "будите дакле савршени, као што је савршен Отац наш небески" (Мт. 5, 48) и "будите свети, као што сам и ја свет" (1 Пет. 1, 16). Циљ је ослобађање и

слобода од елемената
смрти, и остварење
божанских обећања.
Времена, борци и
ревнитељи натприродних
тајни свом душом стичу
љубав за страстотрпљење,
у коме се крије смисао
Крста, и задобијају
васкрсење и усиновљење, у
чему је и пуноћа божанских
дарова.

***

ВЛАСТ БОЖАНСКОГ УСИНОВЉЕЊА

"Ко мени служи, за мном
нека иде, и где сам ја онде
ће и слуга мој бити" (Јн. 12,
26). Бог Логос (= Реч),
оваплоћењем постаде и
"Син човечји", једносуштан
нама. Све што је учинио у
свом земаљском животу,
учињено је зато, да би се
читав људски род
исправио. Ако се у Исусу
Христу, према Павлу,
"налази сва пуноћа
божанства телесно" (Кол. 2,

9), и ако је Он "мерило свега", прихватамо да оно што је посведочено за човештво Христово, јесте свеукупна пуноћа могућности и наше сопствене природе. Међутим, праведна је и истинита реч да се "онима који га примише, даде власт да буду чеда Божија" (Јн. 1, 12). Нас ради је требало "да у свему буде подобан браћи" (Јев. 2, 17). Иако је Он по природи био Бог, не недостаје нам снага да следимо Његов пример. "Не бојте се, ја сам победио свет" (Јн. 16, 33). Који свет? Овде мисли на свет "који у злу лежи", на закон пропадивости, на старог човека и на пут који води у трулежност и смрт. Христос није победио свет на неки магични начин, нити просто својом божанском влашћу, него приволом (= сагласношћу) човечанске воље. Прва се пројављује наша сопствена

воља, а потом делује
Благодат: "Ономе који
победи даћу да седи са
мном на престолу моме,
као и ја што победих и
седох са Оцем на престолу
његовом" (Отк. 3, 21).
Потреба да будемо упорни
у подвигу се потврђује:
"Будите трезвени и бдите,
јер супарник ваш, Ђаво, као
лав ричући ходи и гледа
кога да прождере. Њему се
противите" (1 Петр. 5, 8-9).
Савремени човек, када
сагледа сав мрак анархије,
прихвата се сваке
иницијативе
супротстављања безакоњу.
Међутим, он свако
противљење греху, сматра
као тежњу ка неслободи,
као нешто што угрожава
његову слободу, и то је
управо највећа победа
његовог непријатеља,
ђавола.

Сверлински живот и
делање Господа нашег,
јесте најтачније правило за
живот сваког човека, "и

зато, да се свака уста
затворе и сав свет да буде
крив Богу" (Рм. 3, 19).
Својеволјно кршење воље
Божије од стране човека,
утемељује стварно
отпадништво са двоструком
кривицом: против
природних закона нашег
постојања, које онтолошки
зависи од првог узрока (=
Бога), и против Оца нашега
Бога, Коме се тако наноси
увреда и Који се на тај
начин потцењује.

Ова двострука човекова
кривица, настала је
добровољно, без насиља.
Отклањање је требало да
буде у складу са учињеном
грешком. Међутим,
човекољубива икономија
Спаса нашега Христа,
ублажила је горчину
напитка, који је човек имао
да попије. Узео је на себе
улогу дужника, и када је,
оваплоћењем Својим,
сасвим испунио дело
послушања, наша је
дужност постало, само да

следујемо Његовом
свеврлинском животу. "О
дубино богатства и
премудрости и разума
Божијег" (Рм. 11, 33).

Да би човек ушао у
васкрсење Његово,
незаобилазно му је
потребна исправна и здрава
вера у Бога. Улазак у ову
веру јесте пројава Бога,
Који се љубави ради
открива.

И пре оваплоћења, Бог
Логос се, символима и
делима (= енергијама),
пројављивао пред слугама
својим, праведницима и
пророцима. Када пак дође,
"пуноћа времена", јави се
присуством Својим и
поживе са нама и научи нас
делима Својим корисној
истини, која постаде
свељудска обавеза. "А
Симон Петар одговори и
рече: Ти си Христос, Син
Бога Живога. А Исус
одговарајући рече му:
Блажен си, Симоне, сине
Јонин! Јер тело и крв не

открише ти то, него Отац
мој који је на небесима" (Мт. 16, 16-17). "А дајем вам
на знање, браћо, да
јеванђеље које сам ја
благовестио, није од
човека. Нити га ја примих
од човека, нити научих,
него откривењем Исуса
Христа" (Гал. 1, 11-12). "А
нама Бог откри Духом
својим" (1 Кор. 2, 10). "Што
беше од почетка, што смо
чули, што смо видели
очима својим, што
сагледасмо и руке наше
опипаше, о Логосу (Речи)
живота..." (1 Јн. 1, 1).
Навели смо овде
сведочанства Светога
Писма о објављивању
истине откровења, да би
свагда било веровано. Не
постоји, дакле, други пут
познању Бога, осим онога
који је поставио Христос,
једини Спаситељ света.

***

**ДУЖНОСТ КОЈА
ПРОИСТИЧЕ ИЗ ВЕРЕ**

Када вером у Бога,
спознамо наше дужности,
потребно је да их
извршујемо како би смо
добили оно што нам је
обећано. "Ко има заповести
моје и држи их, то је онај
који ме љуби" (Јн. 14, 21) и
"неће се спасити сваки који
ми говори Господе,
Господе" (Мт. 7, 21). Вера
није просто некакво знање,
већ је она незаобилазан и
неопходан задатак.

"Научите се од мене, јер
сам ја кротак и смирен у
срцу" (Мт. 11, 29) и "не
тражим вољу своју но вољу
Оца који ме је послао" (Јн.
5, 31) и "наћи ћете покој
душама својим" (Мт. 11,
29).

Из откровења које нам је
предато, знамо и уверени
смо, у спасење наше
природе, коју је Он
разрешио трулежности и
смрти. Нема више других
могућности осим
послушности и
извршавања. Тада ће нас

света Благодат, коју смо
изгубили непослушношћу и
падом, и која нам је
доласком Спаситеља нашег
поново причасна, поново
одвести у спокој, у
васкрсење у живот. И тада
"онима који га приме, даће
власт да буду чеда Божија"
(Јн. 1, 12). Не, дакле, онима
који га чују, него онима
"који га приме", тј. онима
који у Њега поверују, који
му следе, који Га љубе.

Небројена војска ученика
Христових, која без
икаквих искривљења
следује светом узору (=
Христу), од тада до данас,
држи се два правила
послушности. Тиме што су
у томе добро успели, они и
нас подстичу - а и истина
Господња - да и данас
следујемо том путу, који
није само за "време оно".
Та два правила, које смо
примили од Отаца наших,
јесу "пакса" и "теорија".
У стварној борби и
подвигу, сваки човек се на

почетку сукобљава са
страстима и навикама и
супротставља им се.
Надаље, у делатном виду
подвизавања, употпуњава
се исповедање (=
изражавање) здравог
погледа верног да "ђавола
одбаците заувек, и
прионусте уз Христа". Тада
божанска благодат, попут
мајке, ослобађа човека од
древног ропства закону
пропадивости, и води га
"новом човеку, у Христу
сазданом". Тада човек
постаје "чист срцем". Сада
је испуњена служба коју
смо назвали "пракса (=
дело)", и почиње она коју
смо назвали "теорија (=
созерцање)". "Блажени
чисти срцем, јер ће Бога
видети" (Мт. 5, 8). И не
само да ће Га "видети",
него ће Га и задобити, и у
Њему ће починути и у
Њему ће се радовати "и
нико неће моћи да им
одузме радост њихову" (уп.
Јн. 16, 22).

Овим дужностима ћемо се бавити у наставку, а читаоце молимо за благост. Као што је приликом стварања човека, тело створено прво, тако су телесна дела та која свагда претходе. Због тога, и када су у питању страсти, претходе грешке везане за чула. Прво се јављају страсти које зависе од чула, од којих опет (= од чула) зависи наш биолошки опстанак. Пошто су "храна и одећа" (1Тим. 6, 3) према Павлу, потребни за наш живот, чула - притиснута бесловесним жељама - погрешно се употребљавају и тако настају страсти и "неприродне" навике. То је "пали човек", то је "тело смрти" (Рм. 7, 24).

У овој страшној пропасти човековој, своју улогу има и "стара змија", Ђаво. Овде му је Бог допустио да борави, пошто је преварио првосаздане. Ово, метафорички, значе речи:

"и земљу да једеш у све дане живота свога" (Пост. 3, 14). Ђаво тако, свагда неуморно мотрећи на главне законе и правила нашег одржања, непрестано врши насиље над сваким нашим биолошким покретом, преувеличавајући недостатке, и помућујући сваку смиреност и поредак у нашим животима - како код сваког појединца тако и у друштву у целини - и покреће нас на отпадништво од наших дужности и на противљење себи самима и нашем Творцу Богу. Због овог нашег стања, јадикује и Павле говорећи: "ја јадни човек, ко ће ме избавити од тела смрти ове" (Рм. 7, 24)? Подвиг је, дакле, нешто што нам је потребно, и никако није нешто што угрожава нашу слободу. Потребу да стално будемо спремни, наглашава и Господ наш, говорећи:

"нека буду бедра ваша
опасана и светиљке
запаљене" (Лк. 12, 35).
Павле нас подстиче да се
потпуно обучемо у
свеоружије Благодати, да
би смо се у дан боја могли
одупрети "и одолевши
свему, одржати" (Еф. 6, 13).
Пример Господа нашега,
Који након Крштења
"изиђе у пустињу... и би
искушан од ђавола" (Мт. 4,
1), постаде почетак победе
наше смирене природе над
злим, над грехом и над
смрћу. Од тада, небројено
мноштво хероја и
подвижника, презреше
лукавога и дела његова, и
према предвечном плану,
доведоше људско
постојање у Очев загрљај.

***

ДЕЛАЊЕ

Законитости и начини
духовне борбе, према
Светим Оцима

Имајући у виду духовно искуство Светих Отаца наших, ускоро ћемо покушати да укратко представимо, како су се и на који начин, они исправно подвизавали.

Врлине и страсти

Свети Јован Дамаскин, у свом спису " О врлинама и злобама", уводи нас у ову тему, пишући:

"Треба да знамо да је човек двострук, састављен из душе и тела, и да има двострука чула и да су и врлине његове двоструке. Душа има пет чула и тело има пет чула. Чула душе су: Ум, мишљење, знање, замишљање и осећање, које мудри називају још и силом. Телесна чула су ова: чуло вида, чуло мириса, чуло слуха, чуло укуса и чуло додира. Због тога су и врлине двоструке, а двоструке су и злобе (= зла дела). Потребно је да сваки

човек добро зна, које су душевне врлине а које су телесне. И које су душевне страсти а које су телесне. Душевне врлине су пре свега, четири основне врлине, а то су: одважност, мудрост, разборитост и праведност. Од ових настају следеће врлине душе: вера, нада, љубав, молитва, смиреност, чистота, дуготрпљење, незлобивост, негневљивост, божанско знање" и уопште све што је у животу добро и врлинско.

"Телесне врлине, које представљају вршење врлина, настају познањем воље Божије, и далеко су од сваког лицемерја и човекоугодништва. Оне чине да човек напредује у смирењу и бестрашћу. Те врлине су следеће: стално уздржање, пост, трпљење глади и жеђи, бдење, коленопреклоњење (= клечање), једење некуваног, сиромаштво,

нестицање, ћутање".
Телесне немоћи у подвигу,
спечавају се смирењем и
благодарењем (Богу).
"Сада је потребно да
кажемо нешто и о
душевним и телесним
злобама, тј. о страстима",
што и јесте циљ нашег
труда. "Душевне страсти
јесу заборав,
лакомисленост и незнање",
које се називају и великим
страстима. "Ове три
страсти помрачују очи
душе, тј. ум, и владају над
свима страстима,
делимично подсећајући на
ове: безбожност, зловерје,
дакле, свака јерес,
богохуљење, мржња, гнев,
огорченост, човекомржња (
= мизантропија),
злопамћење, осуђивање,
безразложна жалост, страх,
страшљивост, свадљивост,
завист, убиство,
уображеност (=
преузношење),
лицемерство, лаж,
безверје", које воде душу у

пропаст, те се тако личост
човекова демонизује.

"Телесне страсти" - ако их
назовемо срамним делима
нећемо погрешити - "јесу:
стомакоугађање, угађање
грлу , спавалаштво,
пијанство, идолатрија
спрам хране,
страхољубље, блуд,
прељуба, похота,
крвосмешање (= инцест),
скотолоштво, зле жеље и
све противприродне и
неморалне страсти: крађа,
светогрђе, отимање,
убиство" и свака друга
телесна пошаст; "страсна
злоупотреба ствари овога
света, телољубиви живот
који ум чини тромим и
чини га земаљским и
приземним и не допушта
му да стане пред Бога и да
чини врлинска дела.

Узроци свих ових ствари,
најпре су страхољубље,
частвољубље и
среброљубље, од којих
настаје свако зло. Никада
човек не греши, ако га

претходно не покоре и
њиме завладају моћни
дивови, тј. заборав, лењост
и незнање.

Ове (узроке) рађа
уживање, удобност и љубав
човека према слави, као и
тешкоће у сучељавању са
животним проблемима.
Први узрок свих ових, и
мајка сваког зла, јесте, као
што смо већ рекли,
себељубље, дакле, безумна
љубав према телу и
страствена приврженост
према њему.

Треба, такође, да знамо да
страхољубље има
различите облике и да се
пројављује на различите
начине" и због тога је и
неуморни подвижник са
тешкоћама избегава.

"Јер постоји веома много
уживања која к себи
привлаче очи душе", и
стога се сви ударци
уједињују у страстима и
жељама, душевним и
телесним, и пропаст се
спрема души у којој вене

страх Божији и љубав
према Њему. Јер из страха
Божијег и љубави према
Њему извиру врлине. Ако
овога нема, због непажње
настале услед немарности,
тада душа бива поробљена
и прилепљује се за
земаљско неизрецивим
уживањима и сваки спокој
нестаје. Ако се то стање
немарности задржи, тада -
тешко нама! Ствара се
навика, која има моћ као
друга природа и која води у
смрт.

Троделност душе и њено лечење

Богоносни Оци наши, да
бисмо имали право знање о
склоностима страсти, јасно
су нам говорили о
троделности душе.

"Душа човекова, састоји се
из три дела (својства или
енергије или силе),
разумског, раздражљивог (
= афективног) и
желатељног. Разумски

греси су ови: неверје, јерес,
немудрост, хула,
неблагодарност и
сагласност са грехом, и они
настају у страстvenом делу
душе. Лечење и исцељење
ових зала, немогуће је без
вере у Бога и истинитих и
непреварних догмата
Православне побожности.
Надаље је неопходно и
проучавање речи Духа, као
и чиста и нелицмерна
молитва и благодарење
Богу.

Сагрешења афективног
дела душе су следећа:
неосетљивост, мржња,
пакост, злоба, завист,
убиство" и све оно што
чини љубав незамисливом.
"Лечење и исцељење ових
сагрешења, постиже се
човекољубљем, љубављу,
чистотом, братољубљем,
незлобивошћу и добротом.

Сагрешења желатељног
дела душе, су следећа:
Стомакоугађање, угађање
грлу, опијање,
крвосмешање, неизрециве

нечистоће, похота, жеља за
непотребним богатством и
уживањима у којима се и
налази основа
поробљености човекове.
Лечење и исцељење овога,
постиже се постом,
уздржањем, подношењем
страдања, нестицањем,
раздавањем новаца
сиромашнима, жеља за
будућим бесмртним
добрима и чежња за
Царством Божјим и за
божанским усоновљењем"

Супротстављање помислима

"Сада је потребно да
кажемо нешто и о страсним
помислима, од којих
настаје сваки грех. Постоји
осам главних злих
помисли: стомакоугађање,
блуд, среброљубље, гнев,
туга (светска - прим. прев.),
униније, празнословље и
гордост. Да ли ће нас ове
помисли узнемиравати или
не, то није у нашој власти.

Али, да ли ћемо остати са овим помислима или нећемо, да ли ћемо се покренути према страстима или нећемо, то јесте у нашој власти. Ако им се не супротставимо и ако се против њих не боримо, ако нам се дакле оне (те помисли) допадну, и ако на њих пристајемо, сносићемо одговорност и за наше стање.

Оне пребивају у нама помоћу ума, кроз који улазе, као кроз врата. Међу овим помислима разликујемо следеће: Прилог, примање, борба, страст, сагласност на грех (и ове се приближавају и личе на дела), дело, и поробљавање (греху).

"Прилог коју примамо је једноставно подсећање и дело ђавола, да би се показала наша намера и наша склоност. Ово не зависи од нас и не доноси нам осуду. Примање је прихватање помисли које

нам даје непријатељ, и на један начин, то је удубљивање у помисао лукавог и њено страствено прихватање. Борба је супротстављање помисли које настаје, или због одбијања (= супротстављања) помисли, или због саглашавања са њом. Страст је навика која настаје саглашавањем са помислима, и размишљањем и замишљањем (= фантазирањем) истих. Сагласност је пристајање на страст која се јавља у помисли, као њена потврда. Дело представља остварење саме страсне помисли, са којом смо се сагласили. Поробљавање је насилно и нежељено, невољно заузимање срца, које бива тиранисано због ранијег несупротстављања греху, и због вишегодишње навике. Онај, дакле, који се бестрасно супротстави првом, тј. прилогу, или који

га одмах протера
противстављањем и
постојаношћу, пресеца на
овај начин и све остало"

Ако у ова три дела душе,
како је наведено -
разумском, афективном и
желатељном - човек
исправно ходи, он постиже
оздрављење и постаје
учесник божасних
обећања. Ово преставља
постигнуће нашег
назначења.

Као што дела навике имају
снагу да владају нама, и да
нас приморавају на дела зла
и безакона, ако их
искористимо да бисмо се
учврстили у добродетељи и
исправности, могу нам
олакшати држање
заповести, тако што ће нам
помоћи да олакшамо
тежину борбе. Из
светоотачког искуства
знамо, да се они који се
боје Бога, и који у Њега
верују, плаше пакла. А онај
који се плаши пакла, држи
заповести. А ко држи

заповести избегава
опасности, а ко избегава
опасности стиче наду у
Бога и ова нада одељује ум
од сваког бесциљног
лутања. Ако се ум од овога
одвоји, задобија љубав
према Богу.

Према једном од највећих
подвижника, Арсенију,
тиховање је граница и
начин избегавања греха.
Када се Арсеније молио
Богу да му открије сигуран
пут спасења, чуо је од
Њега:

- Арсеније, бежи, ћути,
тихуј, јер су ово корени
негрешења. Помоћу овога,
човек спознаје људску
подлост, и тако налази
смиреноумље. Људска
подлост је пород знања, а
знање је пород искушења.

Седам телесних дела покајања

У пракси Отаца, налази се
седам телесних дела,
којима се учвршћује

покајање.

Као прво дело покајања
Оци наводе тиховање. То је
непомућен начин живота.
Тиховање је удаљавање од
узрока, који ствара
претпоставке за пад и
невоље, и чије је обележје
слабост, али и који (тј.
узрок) "као лав ричући
ходи и тражи кога да
прождере" (1 Пет. 5, 8).
Тиховањем се подвижник
удаљава од испразне и
бесциљне бриге, и оно му
омогућава да, ако жели,
окрене своје мисли и дела
Богу, Који га просветљава
Својом благодаћу, којом
открива (= спознаје) себе
самог, што је његова
незаобилазна дужност.

Друго дело је пост. Овим
се побеђује и свезује један
од највећих узрочника
наше пропасти -
стомакоугађање - љути
саборац природе и ђавола.
Стомакоугађањем, ђаво
поробљава велики број
својих жртава. Колико је

пост неопходан, показао нам је сам Господ, када га се, дошавши ради нашег обновљења, прихватио одмах након крштења у Јордану. Ко сада може да оспори неопходност оваквог покајања, пресаздања, васкрсења, спасења? Ако посте они који се уздржавају од греха и који су бестрасни - и то посте дуго времена - ко ће се оправдати сопственом немоћи? Нећу говорити о подвигу жеђи, који се у искуству уздржања показује као најбоље оружије против безаконих жеља.

Свети Оци препоручују и бдење, као треће дело. Оно је основа просветљења и рађа молитву. Насићеност сном, одмах умањује здравље ума. Такође умањује и добродетељну способност разумне природе да расуђује, просуђује, изабире и извршава оно што је за

подвиг неопходан. Бдење,
које су Оци свагда љубили,
увек претходи
подвижничкој борби.

Познати су велики подвизи
Отаца у бдењу.

Пребивајући свагда у овој
корисној врлини, која у
себи сједињује најбоље од
свих врлина и од које
зависи како "ум види и
чује" и како изабире и како
извршује.

Четврто и пето дело, је
према Оцима молитва и
псалмопојање. У ствари,
разделили су дела молитве
на два дела, толико важна
за свеврлински живот.

Именом молитве означили
су унутрашње мишљење и
разговор са Богом
"насамо". Тамо свако
одбацује самога себе пред
божанским умилењем и
добротом, и са искреном
исповешћу, молитвом,
преклињањем, или
благодарношћу, приноси
свој бол и жељу за "моћним
спаситељем" Христом,

Богом нашим.
Псалмопојање се савршава
на групним сабрањима
верних. Појањем химни
савршавају се најсвечанија
молитвословља, и ово је
најбоље и најподесније за
народ.

Шестим делом, Оци
називају читање и
изучавање речи и
заповести, које треба да
извршавамо у нашем
духовном животу у Христу.
Реч Христова: "ко има
заповести моје", значе ово:
да сазна и да разуме
заповести моје, вољу моју и
да потом то врши. Тај је
"онај који ме љуби". У
Мојсијевом закону, Бог је
нарочито заповедио
изучавање воље Његове и
њено познавање, да би се
оно што је обавезно,
правилно држало и вршило.
"У закону Његовом поучава
се дан и ноћ" (Пс. 2, 1).
Једна од најважнијих
ствари за онога ко жели да
се ослободи непријатеља

који "као лав риче", јесте, према Павлу, то "што нам његове намере нису непознате" (уп. 2 Кор. 2, 11). Пошто пријатељи и служитељи Божији "не својом вољом, него покретани Духом Светим говорише и писаше" (уп. 2 Пет. 1, 21), изнад свега смо дужни истраживати и испитивати речи и списе њихове, ради пуноће просветљења и упознавања са невидљивом борбом која се стално води.

Седмим делом, Оци називају испитивање сваке речи и дела. Помоћу овога утврђује се смирено мишљење. Тако нестаје самозадовољство и неискуство. "Смиренима" па, Господ даје просветљење благодаћу Својом.

Циљ свих ових настојања и припрема јесте смирење, како се не бисмо "ни куражили ни очајавали" због свега што нам се по

навици дешава, било добро,
било лоше.

***

ДЕЛА "НОВОГ" И "СТАРОГ" ЧОВЕКА

Када нам богоносни Оци
говоре о "закону који није
по природи", указују на
свеобухватну пропаст коју
је донео пад и даље
отпадништво човеково.
Међутим, велика је милост
Господа нашег, Који је
својим оваплоћењем и
присуством међу нама,
исцелио нашу рану и
вратио нам спокој.
Преступањем и
непослушношћу вољи
Божијој, остварили смо
своју вољу која је породила
смрт. Пут нашег избављења

од ове казне, јесте
одбацивање и удаљавање
од ове наше смртоносне
воље, и оздрављење човека
кроз повратак ономе што је
"по природи".

Вршећи своју вољу, човек
је природне силе ума
усмерио "не по природи".
Тада настаје безакоње. Ево
неколико примера.

Природна сила ума јесте
здрава жудња. Када ум дела
"по природи", он ствара
жудњу за Богом, љубав, и
уопште је спреман на свако
богољубиво и добро дело.

Али, непријатељ је
изокренуо ову силу ума (тј.
жудњу - прим. прев.), и она
је постала зла и лукава
жудња, тако да човек жуди
за оним што је нечисто и
смратно.

Природна сила ума јесте
ревновање. Без ревновања
за Бога нема напретка.

"Ревнујте за веће дарове" (
1 Кор. 12, 31), говори
Апостол Павле. И ову,
здраву ревност према Богу

и врлини, непријатељ је
променио у
"противприродну",
учинивши тако да завидимо
и да ревнујемо како би
нанели зло једни другима.

Природна сила ума су и
гнев и љутња. Без њих се
не може постићи чистота.
Човек би требало да се
гневи на свог непријатеља
(тј. ђавола - прим. прев.)
који сеје своја лукавства.
Због наше властите
непажње и ова сила ума се
преобразила, и постала
"противприродна". Наш
гнев се окренуо против
ближњег, наневши толико
штете и зла.

Природна сила ума је
мржња. Без мржње против
грозних зала, у души се не
може показати чедност, и
заиста се никаква вера не
може исповедити - а то је
наша главна сврха и циљ. И
ову је силу изобличио
непријатељ наш у "
противприродну" мржњу
према ближњима, и

покоривши тако душу,
довео је човека до
ђаволоподобности,
учинивши га тако иконом
сатане!

Жудња, ревност, гнев и
љутња, мржња. Ова
природна својства.
створена су у нама чистим
и неокаљаним. Њих је
изменило и изобличило
непослушање. А
непријатељ наш, крије се
иза њих, и безаконим
употребом наших
сопствених сила, одваја нас
од Бога.

Све ово, и сву нашу
пропаст, променио је и
исцелио Господ наш
Својим свеврлинским
животом и науком Својом.

У пракси је корисно и
плодоносно, да се у
духовној борби удаљавамо
до узрока. Човек који живи
у непосредном контакту са
узроцима, везује се за њих,
и подлеже жељама и
страстима. Сигуран начин
удаљавања од ових узрока

и повода јесте узрастање у
љубави Божијој.

Када се, благодаћу
Божијом, приближи љубав
Његова, одбацују се
телесна настојања. А ова
саможртва, која настаје
вршењем заповести, рађа
наду. Тада настаје
укрепљење и нерасејаност,
како би подвижник спознао
прави начин ратовања у
невидљивој борби.

Један од највећих успеха у
овој борби јесте да
подвижник савлада
сопствену сујету (=
гордост). Ово је први
степен у познању Бога.
Онај, пак, који се привеже
за ову срамну и подлу
страст, удаљава се од мира.
Постаје жртва отврдлости и
узнемирености, а нагота
његовог лицемерја и лажи
држи као на улару.

Онај ко здравим покајањем
одбаци телесне страсти и
остале слабости палог
човека, достојно припрема
душу своју и постаје

ризница благодати, и више
од тога, постаје храм
Божји.

Ономе ко се
смиреноумљем, неуморном
борбом и благодаћу
Христовом, утврди у овој
врлини, Бог открива његове
грехе да би научио да
против њих војује. А ако му
у помоћ притекне и жалост
због учињених сагрешења -
а то је сигурно - тада ове
две врлине изгоне из душе
седам најлукавијих демона,
који бораве у палом човеку.
Тада се душа храни,
најслађом храном врлине.
Оваквом подвижнику се не
приближава ни
честољубље, нити стид од
људи. Ако човек не може
да се правилно односи
према ближњем и да му
даје што је право, тада се
јавља његова савест која се
не умирује, што се
завршава страшним падом.
Молитва Богу са страхом,
враћа мир и љубав и
смирење, и одагнава

"противприродни" гнев.
Ако у човеку пребивају
мир, љубав и смирење, тада
се гнев не окреће против
ближњег, већ против
страсти и демона, док у
души остају жалост и
смиреноумље.

Онај ко успе да не
одговори свадљивом и
безумном човеку, Бога ради
и ради умирења сопствених
мисли, назваће се "сином
мира" и задобиће мир
душевни, телесни и
духовни. А ако задобије
ово троје, тада непријатељи
престају да војују против
закона ума, и оно што је
телесно бива побеђено. Ко
ово оствари, назваће се
"сином мира" и Дух Свети
ће се у њему настанити и
никада га неће напустити.

Један од најподлијих
духова, који неуморно
ратује против човека, је дух
страшљивости. Он
онемогућава сваку добру
намеру. Нарочито када ум
задобије уздржање по Богу,

он користи непажњу, како би умањио врлину. Једини спас тада је распаљивање љубави, смирење и уздржање - наравно ако је подвижник уверен да је непажња (= расејаност) узрок штете.

Много је трезвености потребно да би се супротставило духу чамотиње, који води губитку одважности и остављању подвижничке борбе. Како да тежи великим врлинама, онај који у себи не види ништа врлинско, како да не буде устрашен грехом и бешчашћем, и како да не прецени снагу овога света?

Господ нам рече: "Не можете служити Богу и мамону" (Мт. 16, 24).

"Мамон" је, према Светим Оцима, светско мишљење (мишљење саобразно овом свету - прим. прев.), које у "овом веку" поробљава оне који не знају Бога. Два узрока постоје у души.

Један је спољашњи а други унутрашњи. Спољашњи узрок је обраћање пажње на "овај век", ради подмирења телесних потреба.

Унутрашњи пак, покреће страсти које онемогућавају врлине. Душа не осећа унутрашњи узрок страсти, уколико се не ослободи од ропства спољашњем узроку.

Господ нас учи како да избегнемо ово ропство: "тако, дакле, сваки од вас који се не одрече свега што има (дакле, сопствене воље), не може бити мој ученик" (Лк. 14, 33)

Наш свеврлински Владика је знао, да је воља узрок нашег двоструког ропства, и да она држи његове узде. Када човек врши своју вољу, умртвљује ум, као и пажњу душе, тако да, како спољашњи тако и унутрашњи узроци, слободно делују. Ако је, пак, душа верна заповестима Господњим, и

ако одсеца своју вољу, ум се тада буди, одбацује страсти и устремљује се врлинама. Господ жели да они који су Његови буду слободни од везаности за материјално, тј. од незаконних жеља, као и од скривене везаности за материјално у души, тј. од страсти. Управо ово - (тј. такву везаност - прим. прев.), одбацио је Господ оваплоћењем Својим: "Останите у мени и ја у вама" (Јн. 15, 4), позива нас Господ. У стварности, "да останемо у њему" пре свега значи да Он остане у нама, онолико колико ми можемо да примимо.

Оци су нам назначили три врлине, које су незаобилазне за просветљење и буђење ума: физичка спремност, одважност, и суздржљивост. Ако ово троје узнатрадује у уму, он осећа да је постигао бесмртност; то троје су:

расуђивање, прозорљивост,
и чврста вера у божанско
просветљење.

Три врлине доводе
божанско просветљење у
ум: да не види ништа лоше
у ближњем свом, да чини
добро онима који му наносе
неправду и зло, и да прима,
без узнемирености и без
роптања, све што му се
догађа. Ове три врлине
рађају друге три још веће.
Не видети ништа зло код
свог ближњег, рађа љубав,
чињење добра онима који
нам наносе зло, рађа мир, а
нероптање због свега што
нам се догађа доноси
спокој. Удостоји нас
свеврлински Владико, Који
си ризница свих добара, да
ти следујемо Амин.

Четири врлине се боре у
души: ћутање, држање
заповести, непопустљивост
према потребама,
смиреноумље. Уму су
наведене четири врлине
потребне: за непрестану, са
смирењем, молитву Богу,

за одбацивање самога себе
у туговању по Богу, за
избегавање осуђивања било
ког човека, и за потпуно
препознавање страсти које
га узнемиравају.

Четири врлине, када
бораве у души,
успокојавају је у борби:
Милосрђе, негневљивост,
дуготрпљење и
супротстављање горким
стремљењима греха.
Међутим, супротстављање
забораву употпуњује све
ове врлине.

Четири су, пак, узрока због
којих се тело побуњује:
многоспавање,
стомакоугађање, (узимање
превише хране),
раскалашност и
улепшавање тела.

Због следећа четири
узрока, помрачује се душа:
због мржње према
ближњем, презира, зависти
и роптања.

Због четири ствари
опустошује се душа. То су:
бесциљно прелажење са

места на место, много
лутање, љубав према
материјалном,
среброљубље.

Човек тешко задобија
следеће три ствари, које,
међутим, чувају врлине. То
су жалост, сузе због
учињених грехова, и на
концу сећање на смрт.

Три велика зла увек
спречавају учвршћивање
врлина: поробљеност
страстима, лењост и
заборав. Ово зло, које
називамо заборав, војује
против човека до његовог
последњег даха.

Навели смо, дакле, дела
"новог" и дела "старог"
човека. "Онај ко љуби
душу своју да је не изгуби"
(уп. Мт. 10, 39) бори се да
сачува дела "новог" човека.
Онај, пак, ко жели да буде
безбрижан у овом животу,
врши и чини дела "старог"
човека, губећи тако душу
своју.

***

ДЕЛА И СОЗЕРЦАЊЕ

Корисне речи из искуства Отаца

Када држимо заповести
Христове, ништа му тиме
не приносимо, јер Он нема
никакве потребе, и Он је
дародавац свих врлина.
Пазећи на себе, ми
задобијамо вечни живот и
спокој неизрецивих добара.
Вршењем заповести, ми
потврђујемо нашу
богоподобност и наше
узвишено порекло, и стога
избегавамо да се
саобличимо животињама
које немају станишта.
Добродетељ је држање
заповести. Међутим, наш
главни циљ нису добра
дела, сама по себи, него
наша вера у Христа, која их
и чини достојним хвале.
Добра дела су свагда
постојала и постоје, али она
не спасавају човека. Само
вера у Христа спасава, и то

вера која се изражава делима - као вршење заповести. Нити, дакле, вера остаје неделатна, нити дела без вере користе. За људе, који су наследници пада и трулежности (= пропадивости), вера и послушност Христу није ствар наклоности или избора, већ неопходне потребе. Свакога ко би нас спречавао да извршавамо заповести Божије, из било ког разлога, и на било који начин, било да нам је отац или мати, или било ко од рођака - одбацујемо. Јер према заповести Христовој "ко љуби оца или матер више него мене, није ме достојан" (Мт. 10, 37). Господ нам јасно каже. "Ко хоће душу своју да сачува, изгубиће је; а ко изгуби душу своју мене ради, наћи ће је" (Мт. 16, 25). Пропадљивост душе је алегорична. Након пада смо се изобличили и запали

у "неприродно" стање.
Пошто смо, према Павлу,
"продани у ропство греху",
и са "мислима склоним
злу", учврстиле су се у
нама страсне и погубне
навике. На ово је мислио
Господ, када је рекао да
треба да се држимо
заповести Његових. Тада,
благодаћу Божијом,
"налазимо душу" и
"саображавајући се икони
творца, пресаздавамо се за
живот вечни". Треба,
међутим, пазити. Ако се
неко, након доброг почетка
у врлинском животу и
духовном напредовању,
разлењи - тада трпи штету.
Ако назадује, одмах се
враћа узроцима страсти, и
тада није тешко да им се,
због навике, врати веома
брзо, тако да "последње
бива горе него прво" (Мт.
12, 45). Толика је снага
греха када му се човек
поврати.
Душа се тада такође налази
у "неприродном" стању,

разгневљена и испуњена
узнемиреношћу због
уживања, и тако постаје
станиште најлукавијих
звери - демона и страсти.
Ако, пак, жели, душа може,
живећи у овом свету, да се,
благодаћу Божијом,
обнови, да се пробуди, и да
се уподоби будном животу
по Богу. Тада, само тада, ће
узвикнути: "Који је Бог
велики као Бог наш"?
Велика је радост на
небесима због њеног
повратка. Лукаве звери (=
демони) и страсти биће
избачени напоље, анђели
небески ће јој помагати, и
благодат Пресветога Духа
настаниће се у њој. Нико
тада неће моћи да опише
радост њену и задовољство
њено, и нико неће моћи да
је спречи да принесе добар
плод дарова Христу
Оци наши, називају
молитву неопходним
духовним оружјем, без кога
никоме није могуће да се
упусти у духовну борбу.

Нико не може да достигне
чисту молитву, ако свагда,
са послушношћу не
пребива у близини Божијој,
са искреним и незлобивим
срцем. Због тога је Он, наш
слатки Спаситељ Исус,
"онај који благосиља оне
који га моле, и Који даје
знање људима" (Пс. 43, 10).
Када се нађемо у
невидљивој борби,
надлазе безбројни напади
штетних одвраћања и
страсти. Међутим,
расуђивање нам помаже да
јасно спознамо своје
дужности. Све страсти
узнемиравају нападима,
насртајима, подсећањима и
траже да се вратимо
њиховом срамном ропству.
За ово нисмо криви. Није у
нашој моћи да спречимо
нападе, насртаје, сећања, и
нисмо створени са таквим
моћима. Међутим, ако
желимо, можемо, уз помоћ
и садејство божанске
благодати, да се
супротставимо и да им не

подлегнемо. А о супротстављању нам је речено: "призови Ме у дан жалости, и избавићу те" (Пс. 49, 15), и опет "ако се дух онога који влада подигне на тебе, не остављај места својега" (Проп. 10, 4).

Три су основне страсти, од којих се рађају све остале: страстољубље, среброљубље и честољубље. За овим следи других пет злих духова. Онај, дакле, који победи три основне и владајуће страсти, убија са њима и осталих пет, и тако побеђује све страсти.

Често нам се јавља питање: зашто нас, без наше воље, ожалошћују и притискају лукава сећања, нарочито у време молитве? Све ове представе које се јављају, представљају сећање на наша ранија дела, која смо починили сопственом кривицом и за која треба да се покајемо.

Када ове помисли престану
да се јављају, тада смо,
благодаћу Христовом,
задобили покајање, и тада
су нам ти греси заиста и
опроштени.

Оне страсти које су
телесне, захтевају телесни
подвиг, а оне које су
душевне, побеђују се
смиреноумљем, чистотом и
љубављу.

Страсне жеље сасушују се
уздржљивошћу,
сједињеном са
смиреноумљем; најљућем
бесу супротставља се
љубав и наклоност;
мислима које лутају овамо
онамо, супротстављамо се
усредсређеном и чврстом
молитвом и сећањем на
Бога. Тако се очишћују сва
три дела душе. На ово
мисли Апостол, када
говори: "Старајте се да
имате мир са свима и
светост, без које нико неће
видети Господа" (Јев. 12,
14).

Против оних који живе у

свету, и који су близу
узрока страсти, демони
ратују, трудећи се да их
одвуку у грехе који се врше
делима. Они који се налазе
далеко од узрока страсти,
демони узнемиравају
помислима и сећањима.
Ова друга борба је много
страшнија од прве. Јер
борба са делима нужно се
одвија у времену и
простору, док се борба у
уму дешава одмах и брзо,
слободнија је, и теже је
супротставити се. У овој
нетелесној борби, као
оружје нам је дата чиста и
усрдна молитва, за коју је
зато и речено да треба да
буде непрестана.
Свако страсно пристајање у
помислима на забрањене
жеље, тј. свако
подчињавање страстима,
јесте кривица подвижника.
Помисао свагда долази од
страсти, како би помрачила
ум, а затим га потчинила, и
окренула душу уживању.
Душа, тада, више не може

да у борби пружи отпор.
Ово се назива пристанак.
Ако ово стање потраје,
настаје страст. Касније,
корак по корак, долази и
чињење греха.

Вера представља добро
спољашњег настројења
душе. Она у нама рађа
страх Божји. Страх Божји
нас научава држању
заповести, што се назива
праксом (= делањем).
Непомућено извршавање
дела, благодаћу Христовом,
води у бестрашће и
слободу. Пород бестрашћа
је љубав, која је испуњење
заповести.

Најсавршенији начин
природног делања
душевних сила је следећи:
разумски део душе остаје
чврсто и постојано у
сагледавању врлина.
Желатељни се снажно
враћа сагледавању врлина и
усмерава је ка Христу, а
афективни наоружава за
борбу против демона.
Несрећну страст сећања на

зло, Оци означавају као
окретање уназад. Ово, и
само ово, окреће и
уподобљава душу ђаволу, и
сасвим удаљава присуство
и деловање благодати,
повлачећи за собом, не
милост, већ праведну срџбу
и гнев Бога, Који јесте и
Који се зове љубав. Моли
се, дакле, топло, за
добробит онога који те је
ожалостио и помози му, ако
можеш, да би спасао душу
своју од смрти и да би био
слободан у молитви својој.
У смиреној души почива
Господ, а у гордој почивају
све страсти и бесчашћа.
Ништа друго толико не даје
снагу страстима као горде
мисли, и ништа друго их не
може сасећи осим блаженог
смирења. Зато се смирење с
правом назива
страстоубицом.
Онај ко се прихвата
целомудрености због
блажене чистоте, коју
можемо назвати и
бестрашћем, не треба

уопште да се жалости због тела. У својим мислима и размишљању свагда треба да буде смирен. Ту много помаже и стално призивање имена Господњег.

Дела, која учествују у грађењу врлина, јесу телесни напор са знањем, док је пород страсти, стварање лењости. Пажња и суздржавање од искушења, највише укрепљују онога ко се подвизава. Чување језика пројављује делатни подвиг. Наклоност подвигу уопште, као и милостивост сразмерна снази, воде љубави, а љубав, као и увек, представља врата чистоте.

Бесциљно лутање је корен страсти, док отврдлост срца рађа гнев.

Туга, коју изазива самоосуђивање, осушује сва зла без смућивања, и доноси смиреноумље и без потврде ближњег.

Обраћање пажње на

људски понос, међутим,
порађа невероватну
гордост, а да тога и нисмо
свесни.

Сећање на Бога и
размишљање о суду
Божијем, доносе страх
Божији у душу. Онај ко
занемари савест, расипа
тима свако добро дело
извршено са трудом.
Снажно оружје против
лењости је љубав према
Богу, а својеручни потпис
овога, јесте ћутање у
знању.

Послушност према
ближњем, ако живи
животом као и ми (тј.
подвижничким - прим.
прев.), знак је да је ум
задобио осећај за врлину.
Са друге стране,
послушност себи,
представља узде незнања.
Најгора страст која војује
против подвижника је
хвалисање. Ова страст бива
спречена, уколико је
присутно смиреноумље,
као глава врлина. А глава

страсти и зала јесте
стомакоугађање.
Онај ко је научио да
непрестано стоји пред
Богом, заједно са другим
добрима, задобија и то, да
увреде и неправде које му
неко наноси, прима без
узнемирења. Сузе које се
овом приликом јављају,
нису израз непријатељства.
У ономе ко је добрим
насторјењем заволео да
прима страдања, рађа се
мржња према страстима.
Међутим, ако се не труди,
лењост се опет може
вратити.
"Јер вером ходимо, а не
гледањем" (2 Кор. 5, 7).
Чврста и исправна вера
рађа се од страха Божијег.
Страх Божији се, пак,
покреће тачним држањем
божанских заповести.
Вршење божанских
заповести, заокружује оно
што називамо "праксом (=
делањем)", што је и почетак
и основа "теорије (=
созерцања)". Плод

созерцања је топла љубав.
И пошто је наш Бог љубав,
"који пребива у љубави, у
Богу пребива, и Бог у
њему" (1 Јн. 4, 16).
Бесциљно лутање (=
блудење) мисли је штетно,
због тога што расипа
топлоту благодати, и
исушује чисто пиће.
Правилно говори Писмо:
"похотљиво маштање
развраћа ум незлобив"
(Пре. Сол. 4, 12)

Сећање на смрт и на будућност

Први почетак и основа
тиховања, јесте борављење
на једном месту, и тачно, са
стрпљењем, држање
одговарајућег начина
живота.

На почетку, усредсреди
ум, и непрестано се, на
првом месту, сећај смрти.
Не неке невидљиве смрти
уопште. Сећај се коначног,
последњег часа, када се
душа одељује од тела.

Мисли на то како се анђели
и демони боре ко ће
приграбити душу која
дрхти и плаши се.

Мисли на лаж и на
испразност овог живота
овде, и колико је бесциљна
заробљеност душе
светским стварима.

Устраши се суда и
праведности Божије, која
одмах сустиже и која
свакоме даје у складу са
делима његовим. Бог је
милостив, пун сажалења и
човекољубља у овом
животу. Међутим, Он је и
"Бог праведности" и суда, и
зато "у Аду, нема
покајања".

Ако наш пут не би био
исправан, ако наше
покајање не би било
потпуно, и ако би смо били
избачени из броја оних који
се спасавају, оно што нас
чека и на шта ћемо бити
осуђени је страшно, и нека
би то свако избегао. "Геена,
огњено језеро, црв који не
спава, уједи зуба" и остале

страшне и ужасне несреће,
које вечно трају.

Созерцање (= сагледавање) свега овога,
веома често доводи до
спасоносних суза, које
бришу ово страшно зло.

Насупрот овоме, сећање на
суд сасвим другачије
созерцавају праведни. Они,
благодаћу и милошћу
Христовом, пребивају у
побожности и пажњи. У
њиховим чулима борави
божанска сведоброта, која
их прихвата и ослобађа од
тежине и бола њиховог
садашњег труда. Колика, о
колика ће бити радост
њихова, када зачују како их
Онај Кога љубе зове к себи:
"Ходите к мени с ви који
сте уморни и натоварени, и
ја ћу вас ослободити" (Мт.
11, 28).

Примање злострадања и молитва

Други начин који нас води
овом светом тиховању,

јесте, у складу са снагом,
примање злострадања, које
символизује ношење крста,
који, по заповести,
примамо. Први и
најважнији почетак је пост,
бдење у складу са снагом,
ћутање и одрицање од
мисли и дела овога света.
Међутим изнад свега овога
је молитва, у којој треба
чврсто да стојимо, и која
треба да, у складу са нашим
моћима, буде стална.
Колика је њена важност -
то Павле неизоставно
одређује - јер и у овоме
веку, молитва треба да
пребива у словесним
бићима која је створио Бог.
За дело молитве, оци кажу
да је веома важна упорност,
јер ова свеврлина веома
замара, због многостурког
и великог добитка који
доноси. Због тога не смемо
да "изнемогнемо срцем"
него је потребно да
"иштемо, тражимо, куцамо"
(Мт. 7, 7), како би се наше
настројење пројавило "у

чулима и знању", и како бисмо се удостојили помоћи Божије. Молитва је чиста делатност ума. Ум који се навикне на непажњу и расејаност, не жели да се ограничи и да се веже за монологни начин молитве. У њему се нагомилавају забрањене слике, које бивају заоденуте маштањем, рањавајући тако ум старим навикама. Имамо, такође, и нашег најподлијег непријатеља, који нам се супротставља и војује на нас, сваки пут кад желимо да станемо на молитву. Старе навике уопште, као део овога света, представљају препреку за будући живот. Добро стрпљење, међутим, уз помоћ благодати Божије, побеђује све недаће ако смо постојани и ако тражимо. На почетку, као и код сваког труда, свагда наилазе тешкоће. Тешкоће, пак, не представљају несрећу и лоше делање.

Знамо из искуства,
покренути од наших
духовних отаца, да је
потребно да свагда
пребивамо у призивању
пресветог имена Спаса
нашег, чак ако је ум и
расејан. Стрпљење рађа
навику, која нас спасава од
напора, на који смо раније
били приморани. Али, и
сведобри наш Спаситељ,
Коме прибегавамо са
стрпљењем, није могао да
не види оне који га топло
призивају. Он Који "док
још бејасмо грешници,
умре за нас" (Рм. 5, 8),
"вољу оних који га се боје
испуниће, и молбу њихову
услишиће, и спашће их"
(Пс. 144, 19).

За оне који желе да уђу на
бојно поље покајања,
нарочито подвлачимо
значај пажње. Наши
страшни непријатељи, не
касне да поврате страсти и
навике, које су у нама
раније биле присутне, само
ако се пажња нашег ума

мало замори. Када некад
чујемо наше искусне
старце, да се треба молити
чак ако и нема благодати,
збуњујемо се, јер не знамо
силу њихових речи. Када,
лагано, уђемо у борилиште
делатног покајања,
почињемо да разумемо
значај молитве. Онај који
пажљиво дела у
невидљивој борби, стиче
искуство, и лакше може да
задобије оно што "ум
непријатеља његових не
познаје". Благодат
задобијену без искуства,
тешко је, међутим,
задржати.

Искусни Оци расуђују, да
најлакше напредује у
врлини душа која се враћа
са покајањем, ако се бори
правилно и са побожношћу.
Насупрот њој је душа која
је узнатрковала, али се
због лењости вратила
пређашњем животу. Ова
друга ће, након свог пада,
задобити мноштво
противника, у свом

настојању да поправи
почињену грешку.
Посрнуће је изазвала
непажња и тиме је увређена
божанска благодат, која је
ослободила душу човекову
ранијег нечистог живота, те
се она не враћа лако као
саборац. Тада, услед
обесхрабрења, наступа
озлојеђеност, која долази
од очајања. А озлојеђеност
је гневни и неискусни
водич, који води у
несигурно.

Лажна икономија (= снисхођење)

Један други начин преваре
наших прикривених
непријатеља, јесте лажно
снисхођење умору и
укрепљењу подвижника.
Тада се варалице
претварају да су пријатељи,
и подстичу некорисно
снисхођење, што за
последницу има нарушавање
правила. Овде је потребно
добро разликовање. Сва

корист од труда на делу
покајања долази од
благодати Божије, али и од
човековог делања, које се
изражава исправним
подношењем страдања.
Стрпљење у извршењу
правила је основа за
постизање циља.

Прво одбацивање правила
довело је до пада, и одавде
су се породила сва страшна
оружја трулежности.

Послушношћу и
исповедањем, Господ наш,
утврдио је наше васкрсење
и спасење, и вратио нас
спокојству. Тачно држање
правила врлинског живота,
јесте најчвршће
исповедање, јер, по речи
Господњој, то је "плод
усана које исповедају име
Његово".

Оци свагда говоре о
чврстом држању правила,
као о непогрешивом путу
спасења за нашу разорену
личност, која је након пада
постала жртвом сваког злог
утицаја.

Бесциљна расејаност

Друга ствар која доводи до штетног непослушања подвижника, на путу покајања, јесте бесциљна расејаност. Она зауставља унутрашњу пажњу, која је основа спокојства (= умирености) чула, а тиме и ума, коме су чула очи. "Чувај срце своје са сваком обзривошћу" јер се непажњом лако усељавају страсти, а навике и одвраћања од врлине постају господари. "Нека буду бедра ваша опасана и светиљке запаљене" (Лк. 12, 35), научава нас Господ, јер се непажњом укида чување заповести и исказује презир према њима. Ћутање је одећа која најбоље штити од расејаности и лутања ума. Прибирање расејаности и обуздавање језика умирују, и рађају божанско ревновање, од чега узраста жеља за врлинским

животом, а тако се задобија и љубав према Богу. Добро, дакле, чини онај ко се са усрдношћу подвизава ако се "удаљава, ћути, тихује".

"Сав живот свој, Христу Богу предајмо"

Сагласно речима Светог Писма да: "није до човека пут његов" и "вама је свака влас на глави избројана" (Мт. 10, 30), дужни смо да све са вером предамо Христу, и ништа, ниуком случају, да не оставимо за себе или за кога другог. Ово, предавање са вером свега Христу, има двоструко значење, јер су два узрока и два чинитеља (= елемента) која нас у томе ограничавају.

Први је, сваки облик себељубља, који нас, на начин старог човека, води страстољубљу и допадољубљу (= страшћу за допадањем другима), што можемо да победимо,

једино саможртвовањем, са вером у Христа. Други (елемент, чинилац - прим. прев.) јесу искушења и пробе, и о њима се, промишљајући, постарао Господ наш. Тако ово може бити побеђено вером у Христа, јер "све је могуће ономе који верује" (Мк. 9, 23). Сила вере је толика, да су војске мученика и сваковрсних подвижника, презрели и сам овај живот. Дејство вере, када се остварује у делима, има свој почетак у следећим својствима: рађа се жудња за оним што је Бог обећао, и страх од ужаса који долазе са отпадништвом. И ово двоје, жудња и страх, подстичу савест на држање заповести Божјих. Делатно држање заповести ствара у нама божанску ревност и топлу побожност. Ово, пак, умањује труд који је неопходан, и стога држање добрих навика и правила, јесте - насупрот слабом

карактеру - чврст ослонац
спасења.

Молитва и упорност

Онај ко се, благодаћу
Христовом, удостојио да
врши ово добро дело,
дужан је да добро пази и да
буде упоран, пошто
непријатељ, знајући какав
успех следи, неће престати
са покушајима да "са леве
стране" нашкоди.

Непријатељ тако подстиче,
да ради љубави и
снисхођења умањимо
правило и молитву, од
којих се рађа умилење и
ревност. Тако почиње
назадовање, које се убрзо
завршава у лењости.

Ако имамо на уму
спасоносне речи Павлове:
"зато сам добре воље у
немоћима, у поругама, у
тескобама" (2 Кор. 12, 10) и
"сви који желе да живе
побожно у Христу Исусу
биће гоњени" (2 Тим. 3, 12),
одбацићемо упорно и

бестидно, безаконо
"зашто?". Оно је основа
самооправдавања, кичмени
стуб отпадништва и
безначалства, узрок пада и
пропасти оних, које Творац
беше саздао "веома
добрим".

Поправљање и исцељење,
које је остварено
оваплоћењем Бога Логоса,
налази се у смиреној
мисли, у одбацивању наше
сопствене воље, у закону
слоге, према коме "сваки да
носи терет другог".

Узрок свеколике пропасти,
налази се у себелубљу, што
значи у самовољи,
допадољубљу (жељи за
допадањем) и
страхољубљу. Разрушење
свега овог, оснива се на
љубави према страдању,
саможртовању које, са
доброутврђеним подвигом,
благадању очишћује.

Мати сваког безакоња и
отпадништва је уживање, а
мати сваког исправљања и
успеха, уз помоћ благодати,

јесте страдање, које је дошло као последица саможртвовања. Иако је сагласност наше воље неопходна за љубав према страдању, без садејства божанске благодати, не може бити никаквог успеха, сагласно са речи Господњом да "без мене не можете учинити ништа" (Јн. 15, 5).

Искуство Отаца - старо и ново - убеђује нас да они који се подвизавају, треба добро да пазе на велику снагу лењости, која неуморно напада подвижнике.

На почетку, сама благодат, не враћа се лако. Она сада не долази са напорима и сузама на које смо навикли, него са многим и великим трудом. Шта више, лењост која је завладала, постаје тежак противник, имајући демоне за своје саборце. Оно што, међутим, највише одвраћа од покајања, јесте дух очајања који подстиче

обесхрабреност.

Најкориснији сатрудници у овом напорном раду, јесу телесни труд и смирена мисао, сходно могућности свакога, као и сузе онога који се моли скрушеног срца. "Виде смирење и труд мој, и опрости све грехе моје" (Пс. 24, 18) и "сузе моје немој прећутати, Господе" (Пс. 38, 13), и опет "бише ми сузе моје хлеб мој дан и ноћ и пиће своје са плачем помешах" (уп. Пс. 41, 4 и Пс. 101, 10).

Оци наши нам саветују - као један веома плодан начин подвизавања - суживот и јединство делања и знања, што је најбољи пут напредовања. Знање уздиже ум у созерцање највиших духовних ствари, док делање умртвљује "удове земаљске", тј. безакона телесна кретања. А када ова постану умртвљена, собом хране корен врлина. Онај ко на овај начин

распне тело "по духу ходи, и похоту телесну неће чинити" (Гал. 5, 16), може са Павлом да каже: "не живим више је, него живи у мени Христос" (Гал. 2, 20). "Ране Христове, на своме пропадљивом телу, носи онај, ко подвигом и послушањем затре клице телесног, са жаљењем одстрањујући од себе злословије и грешење, и који са људима живи у миру." (Изрека Отачка)

Међусобна зависност врлина и злоба

У делатном подвигу нема толико важности питање који труд је кориснији, јер су све добродетељи и врлине сједињене, и зависе једна од друге. Ово значи, да свака врлина има свој смисао и да треба да се врши када за њу дође време. Са делом молитве сједињена је љубав. Са љубављу је, пак, сједињена

радост, а са овом чистота.
Чистота је, опет, без
смиреноумља недостижна.
Из овога се рађа служење.
У овом светом поретку
налазе се и нада, вера и
послушност, у којој се
налази пунота коју Господ
обзнањује речима: "ако се
не обратите и не будете као
деца, нећете ући у царство
небеско" (Мт. 18, 3).

А и злобе су на исти начин
међусобно повезане и
зависне. Гнев следује
мржњи, гордости -
празнословље, а свему
овоме следује несрећа пада
и смрти. Паду следује
безверје и отврдлост срца,
од којих се рађа лењост, а
од ове омамљеност (=
укоченост). Овоме следи
слепило, пошто не постоји
благодатно искуство које
би помогло.

Сећање на Бога

Господ, као што смо и
раније рекли, говори да

"без мене не можете ништа учинити" (Јн. 15, 5). У поретку и реду духовних дела, верујем да је прва основа сећање на Бога. Оне који желе да војују у овој светој борби, позивамо да ово поставе као добар почетак. "Сећајте се Бога већма него што дишете", и тада ћете, као "мислени борци" свагда уз себе имати "у борби крепког Господа".

Када је присутно сећање на Бога, са сталним призивањем, ум добија просветљење, тако да се не хвата у замке. Истовремено се буди и ревнује, подижући (= олакшавајући) тако тежину труда, те страдање бива подношљиво. Ово је тек почетак. А ако се сећање на Бога врши са више стрпљења, изненада се у уму јавља осећај љубави према Богу, што је глава напредовања "у Богу".
Ако је и свако дело

страдања, које бива ради
чистоте врлина, корисно -
оно није корисније од
сећања на Бога. Стално
призивање имена
Господњег, ствара осећај
непрестаног присуства
самог Спаситеља, јер
Његово име није само
обична реч, већ
животодавна енергија. Ово
је реч Отаца, који нас уче:
"име Исусово побеђује
противника". Исти смисао
има и Павлов позив на
непрестану молитву. Онога
који стрпљиво борави у
молитви "Бог брзо
оправдава", ако Га дању и
ноћу призива. Речи:
"Бдијете и молите се" (Мт.
26, 41) и "немојте клонути
у молитви" (уп. Лк. 18, 1),
показују како стрпљење
удостојава. Стрпљењем
сваки покушај и лукавство
непријатеља пропада, али
се исцељују и природне
немоћи и недостаци.
Богоносно Отачко учење,
али и природно

промишљање, убеђују нас да је незаобилазни закон и правило за постизање успеха, поставити у Бога, како почетак тако и крај траженога циља, и свагда на Њега гледати. "Почетак мудрости је страх Господњи, а добро разумевање свима који га творе" (Пс. 110, 10).

Наша богоподобност

Један начин да пронађемо циљ нашег живота у близини Бога, јесте сећање на то, да смо створени богоподобнима, "по икони и по подобију" са Владиком и Богом нашим. Позвани смо да будемо слични и да се уподобимо своме прволику (= прототипу).

Други начин је сећање на то да смо оштећени (падом - прим. прев.), и да су нам мисли "склоне ка злу, од младости наше".

Трећи и најкориснији

начин јесте наше
обнављање, које је
савршено (= саделано)
светлим примером
обновљења наше природе.

Ако су ова три начина
стално присутна у нашим
мислима и намерама, наше
кретање ће бити сигурано и
осведочено успешно, а наш
удео у наслеђу биће са
онима, који су, благодаћу
Христовом, спасени.

Удаљавање од узрока

Пажљиво приступање
пуном покајању, следећи је
степен за страдољубиве
подвижнике. Начин, место,
особе и ствари којима смо
окренути, оно је чему треба
да се супротставимо "у
мудрости", јер грозни,
подли, и стални
непријатељ, закон
пропадивости и старог
човека, оне који се
спасавају, током њиховог
пресаздавања, непрестано
наговара на одступање. Ако

"онај који греши није
мудар човек" како бисмо
назвали оне који више пута
упадају у исту погрешку? А
узрок томе је што се нисмо
удаљили од узрока који су
створили навику злог
делања.

Наши мудри Оци
наглашавају да "ако су
узроци присутни, борба
није безбедна". Удаљавање
од чулних узрока је
корисно уколико је
сједињено са разумским
супротстављањем страсним
помислима. Међутим,
једино ослобођење и
спасење од свега овога,
непокоравње страстима и
остварење нашег
исцељења, јесте у
благодати Господа нашег,
без које се нико не може
спасити.

Ово потврђује и читаво
Писмо: најбољи почетак је
удаљавање од узрока,
супротстављање злим
помислима, и непрестано
призивање божанског

имена Спаситеља нашег.

Ове три ствари су
незаобилазне за оне, који у
невидљивој борби, желе да
се удостоје обећања
Божјих.

Пошто смо описали начине
и правила, која говоре о
ономе што нас онемогућава
у успеху, ваља рећи да
постоје и правила која нам
помажу на нашем путу
спасења, уколико смо
пажљиви и уколико имамо
добро настројење.

Претходно смо навели
сећање на наше
богоподобно порекло, што
је основа нашег
размишљања и наших
тврдњи. У нашем животу,
нажалост, више делује
изопачено стање наше
природе. Ми се овоме
морамо противити, и наша
је дужност да не верујемо
нашим преварним
искуствима и убедљивим
лажним сведочанствима.
"Све ми је дозвољено, али
ми све не користи" (1Кор.

6, 12). Овим нашим
потребама - које су
повезане са нашим
биолошким постојањем - не
треба веровати, а да се
претходно не испита, да ли
су то заиста потребе.

Могуће је, да се иза неких
од ових потреба, прикрију
многоврсне жеље, које на
сваки начин покушавају да
нас поробе.

Разлог да се чувамо "злих
помисли и дела наших"
можемо наћи у речима:
"чувај срце своје са сваком
будношћу, да кроз та врата
не би ушла смрт" (Прем. 4,
23) . Ова страшна врата
(срца), под изговором
природних неопходности,
воде у замку смрти. Овоме
се веома снажно можемо
супротставити вером у
промишљање и старање
Господње о нама. На овај
начин, пошто Он "о нама
брине", и пошто "нису на
човеку путеви Његови",
ублажава се гнев Његов, јер
је нужност присутна при

нашем паду у замку.

Пошто је речено: "ко од вас бринући се може раст своје додати лакат један" (Мт. 6, 27), зар то никако не значи да све чини свеспаситељна десница Господња, и да не суделују и човеков труд и брига? Да ли речи: "Пренеси на Господа бригу своју, и он ће те прехранити" (Пс. 54, 23), откривају Божије старање, које је веће од наших покушаја?

Након пада, одузето нам је владање (= управљање) и више смо постали жртве утицаја. На нас непрестано делује све што нас окружује, и помоћу овога непријатељ стално раздражује чула, лажно то називајући потребама. Овде се види да је нада за подвижнике у томе да "са обазривошћу" чувају срца своја. Чула, наравно, стално позивају (= скрећу пажњу). Највећа опасност, међутим, лежи у страсним

помислима, које покрећу
оне са слабијим карактером
да им се покоре, због
наводне нужности а не због
жеље. "Ко је мудар да ово
сачува и да се држи
милости Господње?" Оне
који су неутемељени и који
се свезани неизрецивим
лажима себељубља и
допадољубља, оплакује
пророк и цар Давид
говорећи: "видех
одступнике и разједах се,
јер речи Твоје не сачуваше"
(Пс. 118, 158).

Велика нам је помоћ у
животу, изучавање Писма.
Нарочито су корисне
приповести које описују
борбе подвижника, икако
су старали да задобију дар
божанских обећања.
Неуморне се треба
угледати на оне који чезну
за спасењем, чак ако нам
њихови примери и тешко
падају, чак ако нас понекад
доведе до малодушности.

Непостојаност

Оно што је веома лоше,
нарочито за оне који су
неутврђени, и за оне који
тек почињу мислени рат
духовне борбе, јесте
непостојаност, према речи
Отаца, од којих смо
примили расуђивање и
промишљање искустава.
Пошто смо падом веома
оштећени, појавио се
беспоредак и тежња за
променама, тако да човек
никако не стоји чврсто на
једном месту, нити је
постојан у својим
осећањима и знању. Његов
непостојани карактер
показују његове речи,
мисли, ствари, особине,
начин исхране, и свашта
друго. У све ово уплиће се
и неуморно демонско
злочињење кварећи
чврстину оних који стичу
духовно искуство. Све ово
се назива "непостојаност".
Сав овај круг -
"противприродне"
непостојаности (=
променљивости) -

поништава ревност и отупљује спремност подвижника.

Постоје, међутим, и природне промене које су изазване нашом погрешком, многобројним преступањем наших обавеза и заповести. Ако "сваки преступ и непослушност добијају заслужену казну" (уп. Јев. 2, 2), а "Господ кад нам суди, кара нас" (1 Кор, 11, 32), природно је да нам недостаје присуство и делање божанске благодати на коју се ослањамо, а коју смо својом кривицом изгубили. Ова непостојаност, коју дугујемо нашој сопственој кривици, захтева покајање и смирење да би била исцељена. Међутим, прва непостојаност, коју смо описали као безакону, захтева већу и усрднију веру у Божије промишљање, које нас води и које управља нама.

Одбацивање ових природних непостојаности, без божанског охрабрења и савета искусних, није лако, пошто наш непријатељ, ђаво, много добија од овога. Наше сопствено делање, састоји се, пак, од ревновања и решености, што, на неки начин представља, покрећујућу силу. Пошто је непријатељу позната ова покрећућа сила, он се окреће против ње, како би нас разоружао и на тај начин обесхрабрио.

Стрљење у држању правила

Незаобилазни чинилац у борби против промена и непостојаности јесте правило, које је неопходно за покајање. Правило рађа навику, а навика ослобађа од тешког напора. Правило најлакше држи онај ко га не умањује, непрестано га се држећи. Бесциљно

сањарење присутно у
беспоретку (= у недржању
правила), као и
неутврђеност, одстрањују
се стрпљивим
испуњавањем правила, што
се продужава у слободно
испуњавање дужности
покајања. Ако смо и пре
пада - када су првосаздани
били безвремени (= вечни,
бесмртни) - добили
заповести, које у ствари
представљају правило,
колико је тек држање
правила неопходно након
пада?

Крадући мудро од
двадесет четири часа, која
иначе трошимо за
задовољавање наших
биолошких потреба, то
време посвећујемо правилу
ради душе наше, и тако се
покуравамо Писму у
испуњавању наших
дужности, дајући "Богу
божије а цару цареве" (Мт.
22, 21). Морамо водити
рачуна о свом биолошком
опстанку, јер ако то не

чинимо - умрећемо. Зашто смо онда назаинтересовани за наше духовне потребе, када ту прети страшна опасност, а штета, која због те незаинтересованости настаје, је непоправљива? Ако и мали део дана осетимо испуњавању нашег правила, ради душе наше, стећи ћемо велику добит у нашој борби. Та добит је спасење, сједињење са Богом и наслеђе божанских обећања.

Наше вољно држање правила, није ствар неког божанског закона, већ је он израз нашег стражења. Искуство нам наређује, да се не везујемо за оно што је безаконно, за оно што чини свет који нас окружује. Када вршимо правило, постаје видљиво да зависимо од Бога, што је пуно сведочанство да смо заиста верни. На овај начин, божанска благодат свагда пребива са нама, и обистињује се реч Павлова

да "све можемо у Христу
који нам даје моћ" (уп.
Фил. 4, 13).

Најважнији део у
испуњавању правила, јесте
редовна пажња (=
будност). Након овога
долази време
самоусредсређености где
ћемо пронаћи оно што
заиста јесмо. Тада се
изнова осведочавамо у
нашој намери да исправимо
штету која је настала, или
да узрастемо у ономе што
је корисно, служећи се
нашим ранијим искуством.
Нарочито за оне који живе
у свету, неизоставно дело
њихове хришћанске
пoboжности, јесте молитва
пре сна и молитва пре
започињања каквог посла.
Такође је неопходно
изучавање духовних списа,
светих и искусних писаца,
чије је искуство препознато
и несумњиво због тога што
су се касније посветили (=
постали Светитељи). Због
сагрешења наших, Господ

је у данашње дане допустио одсуство искуства светих мужева. "Гле, иду дани, говори Господ, када ћу пустити глад на земљу, не глад за хлебом или жеђ за водом, него глад слушања речи Божјих." (Ам. 8, 11). Изучавање духовних списа је постало обавезно, јер се тако исправља наше незнање и испуњава наша празноћа, што је и разлог пропасти оних који се варају, и катаклизме сатанских идеја, које не захватају само оне који су изван Цркве, него и верне. Тачно нам је откривено, да ће, у наша последња времена "бити варани и изабрани" (уп. Мт. 24, 22).

Смирење и самопрекорвање

Спасоносни пут супротстављања страстима, како телесним тако и душевним, јесте пут стрпљивог

самопрекоревања, од чега настају самоспознаја и смирење, који воде стишавању гнева (= јачине) напада, с које год стране, и ако до њега дође. "Смирих се и спасе ме Господ" (Пс. 114, 8), говори Писмо, је "Бог смиренима даје благодат" (Јак. 4, 6). Сваки напад, који садржи у себи оно што је безаконно, било да потиче од демона или од страсти, долази путем нашег сопственог потчињавања, са којим заједно долази и себелjublje, што за последицу има поробљавање наше слободе (= самовласности). Одмах се ваља окренути смиреном мишљењу, које је припремило самопрекоревање. Ово треба да буде познато сваком делатнику покајања. Од смирења, нема јачег оружје против ђавола. Много тога, у животу делатног покајања, ђаво покушава или да умањи,

или да поништи (= презре). Само смирена мисао и делање га плаше и од њих бежи. Смиреном човеку није тешко да размишља о својим несавршеностима и грешкама, што тачно говори о његовом стању. Нису сагрешења само злодела и преступљења (заповести), у којима човек види своју кривицу. То је бесловесност и демонизам. У истинитом хришћанском сведочењу, кривица се доживљава као губитак освећења, зато што смо од времена нашег саздања богоподобни по природи. Такође, од пресаздања нашег, оствареног оваплоћењем Бога Логоса, успели смо се још више, јер, онима "који га примише даде власт да буду чеда Божија" (Јн. 1, 12). Како би нас, опет, подстицао: "будите свети, као што је Отац ваш свет" (1 Пет. 1, 15), да од Њега нисмо наследили ову

могућност? Какав другачији смисао има реч Господа нашег, која је утеха и изнад сваког достојанства и славе - која само подсећа и устрашује камена срца - осим испуњења нашег богочовештва, када беспочетном Оцу каже: "Ти Оче у мени, и ја у Теби... да буду једно као што смо ми једно" (Јн. 17, 21 -22).

Недостатак ове достојности, и немање овог духовног искуства, узрок је сваког страдања и бола. Онај ко жуди за спасењем и васкрсењем, треба да тугује, а не да поново тражи леш распадљивости, бесловесности и демонизма своје кривице.

Није утопија и непотврђена теорија, оно што говоре божанска обећања. Она су се остваривала кроз векове, и још увек настављају да се остварују. Награде задобијају ученици

Христови и часни
делатници покајања који
непрестано запечаћују
остваривање отачког
завета. Ови, послушници
заповести - као законити
синови - освећењем
наслеђују богоподобност
своме Оцу.

Рекао је Господ за
невршење заповести и за
наш немар: "Ко није са
мном, против мене је, и ко
не сабира са мном, расипа"
(Мт. 13, 30).

Подај нам, Сведобри
Владико, Свето
Просветљење Твоје и страх
Твој, да свагда само Тобом
будемо вођени, да чувамо и
држимо заповести Твоје,
али никада сами по себи!

Ако желимо да припадамо
Богу, дужни смо да се за то
боримо и да се молимо.
Дужни смо, дакле, да не
изневеримо - гресима и
страстима - наше словесно
место и назначење, да не
бисмо као Јуда предали
Господа, нити да Га се

одречемо, како је учинио Петар. Одречење од наше словесне природе и знања, настаје онда када - због кукавичлука или страха - напустимо нашу дужност саделавања врлина. Свака невоља и недостатак успеха /у животу/ је радост. И сваки труд и одмор, свако бесчашће и част и слава, све је радост. И уопште успех и крај свих напора и врлина, јесте да се сјединимо са Богом и да, нераздвојни са Њим будемо. Човекољубиви Бог је постао човек, да би вратио и сјединио са Собом нашу сопствену природу, коју грех беше покварио, да би тако она сама против себе устала, и да се не би саобразила ономе што је окружује (тј. да се не би саобразила палом свету - прим. прев.).

Подсетимо се богољубља и страдаљубља (= љубави према страдању, подвигу - прим. прев), и покренути

од богоносних Отаца
наших сетимо се и овога:
немојмо занемарити неку
страст, која се још није
сасушила, јер је сматрамо
неважном. Јер непријатељ
наш ђаво, који ју је посејао,
држи је као залог, и неће
пропустити да помоћу ње
врати и остале страсти, које
смо са трудом одсекли. Ово
Господ има на уму када
говори: "долази кнез овога
света и у мени нема ништа"
(Јн. 14, 30). Занемаривање
страсти или навике која нас
држи, на неки начин је
издаја, и чињење онога што
је непријатељ бестидно
поставио као свој залог.
Тада ни подвижник нема
потпуну слободу у борби,
јер "од кога је ко побеђен
томе и робује" (2 Пет. 2,
19), а роб задобија слободу
коју стиче борбом и
супротстављањем.
Једно друго зло и грозна
напаст за подвижнике, јесте
лоша навика
многоглагољивости. Ако се

она и много пута чини
невином,
многоглагољивост има
погубне последице.
Многоглагољивошћу се
пада у осуђивање, у лаж, у
иронију, у свађалаштво, у
смешљивост, у
празнословље, и зашто не -
у говорење гадости које
срамоте личност, што све
доводи до коначног
губљења божанске
ревности и благодати.
Истинито је написано да "у
многим речима не бива без
греха" (Прич. 10, 19). Нека
нас заплаши и реч
Господња да ћемо
одговарати за сваку
"празну реч" (уп. Мт. 12,
36).

Прво правило нашег
духовног делања и
изучавања, треба да буде
искорењавање и
одбацивање страсти и злих
навика. Друго оружје је
устројавање врлина и
добродетељи, тако да и без
труда чинимо добро свагда,

увек, и у свакој ситуацији.
Тако задобијамо слободу и
власност наше личности "у
Христу", када од Њега
примамо богоблискост,
примајући тако
усиновљење благодаћу
Његовом.

СТРАШЉИВОСТ - ПОДМУКЛИ НЕПРИЈАТЕЉ

Господ нам открива ко
остварује љубав: "Ко има
заповести моје и држи их,
то је онај који ме љуби.
Ако ме неко љуби, реч моју
одржаће" (Јн. 14, 21, 24).
Држање заповести, дакле,
запечаћује нашу љубав
према Христу. Држање,
пак, заповести, јесте
стрпљиво одбацивање

страсних дела и помисли наших. То је одбацивање онога што је безаконно, одбацивање неприродног (= противприродног) живота палог човека, који представља кривотворење онога што су првосаздани имали "по икони и по подобију".

Ако је циљ због кога смо створени да се "настани Бог у нама и да будемо Оцу нашем синови и кћери" чему треба да се будемо окренути ми сами, и сва дела наша?

Пошто је то тако, не можемо да прихватимо наше првобитно стање, понајмање уколико се држимо покајања, што нам је дала божанска сведоброта како би смо се вратили спокојству.

Дакле, држање заповести као каквог закона, не представља пре свега, захтев Владике за послушношћу, већ је оно неопходно болеснима и

смртнима који имају
потребу за лечењем и
исцељењем. Ако ће према
Писму "душа која сагреши
умрети" (Јез. 17, 4) и ако "у
тело оптерећено грехом,
Бог не улази" (Пре. Сол. 1,
4), вршење заповести се
намеће као незаобилазно,
као неопходно за спасење.

Често се чује површно
расуђивање. "Па нисам
никога убио да бих био
грешник!". Овакав став
води у пропаст! За човека
који је створен "по икони
Божијој и по подобљу
/образу/" не доноси само
преступање закона
кривицу. Преступање
закона је граница
бесловесности. А
неживљењем врлинским
животом уподобљавамо се
ономе што је маловредно.
"Онај, дакле, који зна добро
чинити а не чини, грех му
је" (Јак. 4, 17).

Начин држања заповести,
који највише доноси
добитак, јесте, пре свега

делатно супротстављање злим навикама и страстима које смо стекли небригом (= лењошћу) у ранијем животу. Друго је удаљавање од узрока и материјалног, што нас покреће и наводи на грех. У овоме су стајали и Оци наши, искусни стјажатељи овог добитка. Стога "већ је час да од сна устанемо. Старо прође, гле, све ново постаде" (2 Кор. 5, 17) .

Господ каже: "где сам ја, онде ће и слуга мој бити" (Јн. 12, 26), и опет "који није са мном, против мене је. И који не сабира са мном, расипа" (Мт. 12, 30).

Свелукави и веома паметни непријатељ наш ђаво, војује на снажан и усклађен начин. У нашем поколењу веома је присутно непознавање овог његовог тајног војевања и борбе. Више него безаконим начинима, и више него преварама и подвалама којима напада "с лева", он

разним гадостима, не
престаје да војује и "с
десна".

У данашње време, он
користи једно нарочито
оружје - а то је несрећна
страшљивост - који води
разочарењу уместо нади и
одважности (= куражи),
која у вернима настаје
благодаћу и вером.

Страшљивост, ако се не
пресече и ако узнатредује,
претвара се у очајање и
безнађе. Ово је крај
страшне несреће људске,
крај пропасти и катастрофе
у коју смо падом запали.

Скоро неповредиво
правило наше сопствене
злоће је несталност и
променљивост, што долази
од пада. Разум непрекидно
постоји и мења се "на зло",
и тако нико не може да
издвоји "ни један дан
жиота свога". Свелукави
непријатељ и осветник
борави овде.

Ова болест страшљивости
има и своју природну

основу, али настаје и захваљујући завидљивошћу ђавола. Природно је да настане страшљивост, када постоји делатна грешка и прегрешење човека, као што од ране настаје бол, и као што се сенка јавља иза сваког тела. Након прегрешења, ђаво настоји да овим оружјем сасвим уништи своју жртву. Ево зашто. Читаво делање човеково, налази се његовом ревновању и у његовом настројењу. Ревност је покретачка снага свих делатних енергија. "Нека буду бедра ваша опасана и светиљке запаљене" (Лк. 12, 35). Опасност "бедара" и "светиљке запаљене" симболизују ову ревност. Онај ко се овога држи и ко ревноје, олакшава тежину труда, извршавања наше двоструке дужности. А те дужности су борба против страсти, и уопште против зла, и вршење божанских

заповести. Пошто наш непријатељ зна велики значај нашег успеха у овоме, он систематски настоји да вршење ових дужности учини неделатним, и да нас разоружа у борби против њега. Страшљивошћу и малодушношћу непријатељ нам наноси штету, и уништава ову ревност, која представља настројење и одлучност за вршење, и тако човек улази у борбу слеп. Против сатанске завере, у нама делују и природни чиниоци, који дају велике могућности онима који напредују у врлини и стицању искуства. Прве повреде наше природе, настале након непослушности првосазданих, беху страх и уплашеност, што је породило страшљивост. Оци наши, искусни у духовној борби, са јасноћом нас поучавају овој тајанственој борби против

непријатеља. Неопходно
правило покајања, јесте
тачно познавање начина
борбе. Пошто непогрешиви
живот није могућ, покајање
остаје наша нарочита
дужност. Да би неко
постигао успех у делу
покајања, треба на сваки
начин да одстрани
страшљивост, како би у
њему стално била
присутна, непроменљива и
топла, божанска ревност,
удружена са одважношћу
која ће нас учинити
победницима.

Ускоро ћемо истражити
шта је божанска ревност и
колико нам је од помоћи
њено вршење.

Господ на, у свом
јеванђељу говори: "Дођох
да бацим огањ на земљу, и
како бих желео да се већ
запалио" (Лк. 12, 49). Овај
огањ, који је Господ
запалио својим присуством
међу нама, јесте божанска
ревност, која нас подстиче
на држање божанских

заповести, што је наша хришћанска дужност. Ово свето ревновање, та света побожност, рађа страх Божји, а страх Божји рађа прву веру која нас води богопознању. Чинилац (= елемент) који држи, али који чини и да божанска ревност узраста, јесте исправна (= чиста) савест, и исправно, у складу са нашим моћима, држање заповести Божјих.

Онај ко се држи овог поретка на свом хришћанском путу, чини да божанска ревност у њему остаје али и узраста, и да, у складу са речју Божијом: "Светилник је ногама мојим реч Твоја, и светлост стазама мојим" (Пс. 118, 105). Као што смо рекли, ова топла побожност, као вршење божанске ревности, олакшава тежину и ублажава горчину борбе, и тако подвижник са наклоношћу (= лакше), савршава своје дужности,

ако оне по себи и јесу
тешке. Ово је разлог што
многобројни подвижници
вере, са лакоћом воде своје
- побожности ради - тешке
и неумољиве борбе, како
оне које захтевају труд до
крви и тако и оне које не.

Онај, дакле, ко жели да,
благодаћу Христовом
извршава оно што је
законито, нека се не одваја
од блажене ревности и
његов успех ће бити
сигуран и стваран.

Наш свелукави
непријатељ, знајући значај
и корист коју имамо од
божанске ревности,
покушава доследно да је
уништи, и на паметан
начин устрашује све који се
подвизавају. Оци наводе
следећи пример: као што се
ловац труди да своју
ловину погоди у главу,
како би је одмах убио, тако
и ђаво, са намером, удара
на ревност, која се налази
на месту главе врлина, и на
тај начин убија своју

жртву. Након што доживи разочарење, подвижник запада у нерад и неспремност, и тако читав поредак покајања постаје неделатан.

Ђаво на различите начине и различитим преварама исмева човека како би га навео да сагреши, и скрива важност одговорности и кривице, док га њима свезује. Након тога преувеличава дело (тј. почињени грех - прим. прев.), па и оно сасвим мало приказује као огромно.

Након нашег прегрешења, ђаво тражи огромно оправдање, и захтева велику потврду одбацивања нашег наводног издајства.

Страшан је призор када ригорозно одрицање тражи онај ко је главни узрок сваке апостасије и сваког одбацивања, онај који је крајња тама и потпуна пропаст. Синове Божије

суди и осуђује као
преступнике и грешнике,
он безгрешни!!!

Заоста "овде је мудрост"
(Отк. 13, 18). Господ нам, у
своме Откровењу, говори:
"Тако био ја жив, није ми
мило да умре грешник,
него да се врати безбожник
са пута свога и жив буде"
(Јез. 33, 11) и "то није воља
Оца нашега небескога да
пропадне један од ових
малих" (Мт. 18, 14).

Затворимо, дакле, уши
своје за лајање грозног
варалице, који ствара
страшљивост, и поништава
веру и наду у нашег
слатког Спаситеља.

Устанимо одважно и
наставимо са покајањем, и
протерајмо зла наговарања
непријатеља. Знајте и
схватите грозни тирани "да
је с нама Бог. Не говорите
буна кад год овај народ
каже буна, и не бојте се
чега се он боји, и не
плашите се. Договарајте се,
договор ће вам се разбити.

Реците реч неће бити од ње ништа. Страху нашега нећемо се уплашити, нити се смутити, јер је с нама Бог!" (уп. Ис. 8, 12).

Много је пажње потребно у овоме, јер варалица (= ђаво) задобија велику добит због нашег незнања, да не кажемо, због наше лењости. Посебно они који духовно воде друге, треба да сачувају подвижнике, да не упадну у ове замке.

Благодат Божија је свакако пуна и савршена, али и људска немоћ је дубока и стална. Задобијање слободе и васкрсења је дугогодишње, и захтева стрпљење и чврсту одлуку. Ово наглашава Господ наш, говорећи: "који претрпи до краја тај ће се спасити" (Мт. 10, 22) и опет "трпљењем своји спасавајте душе своје" (Лк. 21, 19).

Ако је стицање искуства у техничким методама и стварима потребно толико времена, зар није потребно

време за свеопшту промену
оболелог (=
отрулежњеног) карактера и
за исцељење навика? Зар
није потребно време да се
окренемо богоподобности и
натприродном стању
освећења, што је удео и
циљ чеда Божјих?

Неки који се са
побожношћу и без роптања
подвизавају спасења ради,
уз помоћ благодати Божије,
на концу, благодарећи
божанској сведоброти,
проналазе пут. Они
спасење наслеђују са
сигурношћу, али се много
пута у овом животу нису
убедили у значај освећења,
које је свеспасавајући
Господ предвидео. Они ће
добити своју плату, према
нелажном божанском
обећању да "које унапред
одреди оне и призва; а које
призва оне и оправда; а које
оправда оне и прослави"
(уп. Рим. 8, 30). Они који
ходе "вером а не гледањем"
(уп. Рим. 8, 30) још нису

заиста заменили
материјално. Верујемо у
Бога и Спаса нашег, и не
купујемо спасење.
Поштујемо заповести о
спасењу и очекујемо плату,
као синовско наслеђе.
Немамо одређену надницу
или одређено време за рад,
него очекујемо плату топле
очинске љубави за оне које
је заволео. И први и средњи
и последњи, наслеђују на
исти начин Царство Очево.
Због оних, дакле, који се
лако устраше, подвукли
смо да треба да пазе и да не
беже "пре него што
заврше", и да се не плаше
тамо где нема страха.
Одважност, коју
богодолична ревност рађа у
души нашој, јесте сва
покрећућа сила. Овом
силом сведочимо,
супротстављамо се,
подвизавамо се и
исповедамо /Бога/. Знајући
ову тајну, непријатељ
свагда покушава да
одстрани ову, толико

корисну особину -
одважност - да би му се
човек тако, као жртва
предао.

Шта друго значе речи: "ако
падне, подигнуће га и
спашће га", ако не
одбацивање
страшљивости? Када се
човек бори, природно је да
погреша услед толиких
тешкоћа и незнања.

Погрешка не значи ни
кривицу, нити одбацивање,
нити издају. Таква је
природа ствари, и они који
уче на тај начин стичу
знање.

Напокон, Господ Који нам
је дао да се трудимо, и чији
виноград обрађујемо, није
нико други до Отац и
Спаситељ наш, у Кога се
уздамо да ће нас спасити, и
Који је припремио радост
на небу за наш повратак и
покајање. Никако, дакле,
нека не буде прихватљива
страшљивост, чак ако би је
ситуација и оправдавала.
Не дозволимо да се, између

нас и Бога, постави ђаво као судија. Богу смо згрешили? Богу се и кајемо. За нас је одредио да прихвата покајање због греха "до седам пута седамдесет седам" пута, тј. бесконачно.

Војујући против страшљивости, нисмо желели да препоручимо небригу и немар према светој борби покајања. Препознали смо, међутим, небројене облике немоћи људске, и лавиринте непостојаности, који против нас стално ратују. Препознали смо и преваре непријатеља, који жели да сасвим унесрећи своје жртве, и када је незнање једнако самоубиству. Небројени примери, ако у Светом Писму, тако и у списима Отаца, убеђују нас у безграничну доброту и човекољубље Бога и Оца нашега, али и у варалаштво и лукавост сатане, који повећава и преувеличава

стање ствари, како би
устрашио човека.

Авва Исаија, корифеј
Отаца наших,
наглашавајући значење
одважности и храбрости, са
чудесном јасноћом нам
пише: "Снага оних који
имају ову врлину је у томе,
што не падају у
малодушност, него се
изнова супротстављају". Уз
помоћ Божију, храбро срце
помаже души, на исти
начин на који лењост
помаже свако зло.

Наши искусни Оци
подстичу нашу пажњу како
не бисмо лако одустали,
чак ако нам се осећај
устрашености чини
благословеним. У чему се
променио циљ и намера
Спаса и Оца нашега
Христа? Немојмо
помишљати да Га
одбацимо, а да ће нас
поново заволети, и да га
тако преваримо. "Онај Који
све види пре рођења твога"
зна свакога од нас кога је

предодредио и позвао и
привукао. "Нико не може
доћи к мени, ако га не
привуче Отац мој који ме
посла" (Јн. 6, 44). Стога,
када нас привуче
божанском знању и
послушности, потчињени
смо божанским предзнању,
а ту су неизоставно и
божанска обећања Његова.
Свелукави ђаво, утврђује
непажње и погрешке које
нам се дешавају,
захваљујући слабости и
незнању нашем, у време
када су настале, јер "није
могуће да не дођу
саблазни" (Лк. 17, 1).
Одакле, међутим, срамота
небеска, најлукавији роб,
који је сам пао, узео власт да
 председава судом и да
суди? Оци нас охрабрују да
ће се "спасити сваки који
падне и устане". Откуда,
дакле, има власт - та
најчистија кукавица - да
нас унижава и да се
поставља насупрот наших
тешкоћа? Ако му, због

непажње, поверујемо,
непријатељ наш одмах
чини да страшљивост у
нама узраста у очајање,
што надаље води у потпуно
незнање. Крај овога је
победа нашег свелукавог
непријатеља, који нам се
представља као безгрешни
и непоткупљиви судија!
Страхота превре!

Нисмо описали сву
ширину мрачне спреге
деловања лукавог са
незнањем, који помоћу
овога покушава да нам
затвори пут покајања.
Смирено молимо часне
делатнике покајања, да не
примају никада никакав
облик страшљивости, чак
ако је она и присутна у
палим чулима, у арени ове
невидљиве борбе. "Богу
сагреших, Богу се и кајем".
Као што је Господ наложио
апостолима да опраштају
не "седам" него
"седамдесет пута седам",
тако и Он сам опрашта
онима који падну. Нека

нико не гаси пламен
божанског ревновања, које
је покретачка сила на путу
покајања, и читаве
богољубиве борбе наше.
Одлучном храброшћу
наставите пут покајања, и
са гневом одбаците лукавог
ђавола, који би тобоже хтео
да нам суди за нашу
кривицу. "Крв Исуса
Христа Сина Његовог (тј.
Божијег) очишћује нас од
сваког греха" (1 Јн. 1, 7).
Милошћу и благодаћу
Христовом "кроз веру сте
спасени, и то није од вас,
дар је Божји" (Еф. 2, 8). За
који пропуст је незнање
лукавога потврда? "Не за
дела праведна која ми
учинисмо, него по својој
милости спасе нас" (Тит. 3,
5). Ходећи "вером а не
гледањем" (2 Кор. 5, 7),
очекујемо спасење од
човекољубља Христовог,
које неки сматрају
недовољним, а не
очекујемо га (спасење -
прим. прев.) као последицу

тога што смо Га поткупили.
Најважније је да ђаво
покушава да се наметне као
строги судија!!!

Сви свети су вером стали у
арену подвижништва, и
нису имали намеру да
добрим делима купе
спасење. Исповедамо да
смо одговорни за држање
заповести и за исправно
покајање, и никако не
прихватамо да се вратимо
уназад. Не заборављамо на
слабости наше природе, на
снагу непостојаности, на
ђаволску злобу и
лукавство, што нас као сила
теже вуче на доле. Ако нас
некада ове горке ствари и
спрече, не сматрамо то
отпадом, или издајом или
потчињавањем њима. То је
природа ствари, која нам је
у садашњем животу споља
наметнута, док нас, пак,
божанска благодат и
божанска сведоброта Спаса
нашега, са нашим
стрпљењем, мења. Јер како
и каже наше учење: "чекам

васкрсење мртвих и живот
будућег века". У будућем
веку нећемо бити слободни
од какве кривице, већ ће
нестати сваке
устрашености.

Многи примери, како из
Писма тако и из Отаца
наших, охрабрују нас у
вери и нади у божанску
сведоброту, коју Господ у
телу Своме - Цркви - има за
све оне који се кају.

Пример Манасије, цара
израиљског, чија се
исповедна молитва нашла у
служби Великог повечерја,
јесте утеха за сваког
грешника, сваког узраста и
стања.

**Превео са грчког:
*Александар Ђаковац***
